

**Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti
České republiky**

PRAHA 2006

Bezpečnostní rada státu
Vydal Úřad vlády České republiky
Nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1 – Malá Strana

ISBN 80-86734-91-9

Vážení spoluobčané,

vláda vám předkládá k seznámení v pořadí první Zprávu o stavu zajištění bezpečnosti od vzniku samostatné České republiky. Jde o dokument, který v návaznosti na platnou Bezpečnostní strategii ČR hodnotí stav zajištění bezpečnosti vůči stávajícím a předpokládaným hrozbám a jejich možným dopadům na Českou republiku. Vláda v rámci zajišťování bezpečnosti uplatňuje takovou politiku, která preferuje vztahy porozumění, kooperace a integrace a jednoznačně vede k eliminaci střetů a konfrontací.

S potěšením konstatuji, že zejména zajištění vnější bezpečnosti je nejlepší za dobu naší samostatné existence. Bezpečnost naší republiky v této souvislosti posilují především tři hlavní faktory: členství v Organizaci Severoatlantické smlouvy, členství v Evropské unii a dobré vztahy se sousedními zeměmi, které jsou v současnosti všechny členy NATO nebo EU. K dobrému stavu zajištění naší bezpečnosti významnou měrou přispívá i současný příznivý růst českého hospodářství.

Proč je tedy vůbec důležité, aby se vláda stavem zajištění bezpečnosti dále podrobně zabývala? Je to především tím a z hodnocení je to patrné, že nebezpečí nevymizela. Naopak objevují se stále nová a nová, jsou překvapující, často i zrádnější a velmi rychle se šířící. V současném propojeném světě nelze proto podceňovat žádná nebezpečí, a to i přesto, že vznikají daleko od našeho území. Českou republiku musíme v současnosti ochránit především před nebezpečím terorismu, což vyžaduje i úzkou a vzájemnou mezinárodní spolupráci.

V následujícím dokumentu se přesvědčíte, že vláda zajištění bezpečnosti nechápe pouze v rovině státu, ale důraz klade i na osobní bezpečnost každého našeho občana. V tomto směru vláda provedla řadu opatření směřujících do posílení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, zejména nekompromisního postupu proti organizovanému zločinu, finančním podvodům, korupci a distribuci drog.

Vážení spoluobčané, chci Vás ubezpečit, že vláda v oblasti zajišťování bezpečnosti bude činit tak, aby zabezpečila trvale příznivý ekonomický a společenský rozvoj naší země, aby se každý jednotlivý, spořádaný občan cítil bezpečně a byl přesvědčen, že veškeré úsilí a prostředky jsou v této oblasti vynakládány efektivně.

Jiří Paroubek

předseda vlády České republiky

I. Úvod	5
II. Bezpečnostní prostředí	6
1. Mezinárodní organizace a bezpečnostní prostředí	6
2. Hlavní hrozby mající vliv na bezpečnost České republiky	8
III. Strategie prosazování bezpečnostních zájmů České republiky	14
1. Zahraniční politika	14
2. Obranná politika	21
3. Politika v oblasti vnitřní bezpečnosti	27
4. Politika v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi	37
5. Hospodářská politika a zajištění bezpečnosti	44
6. Politika v oblasti veřejné informovanosti	49
7. Ochrana utajovaných skutečností (informací)	51
8. Zpravodajské služby	54
9. Legislativa	56
IV. Bezpečnostní systém České republiky	58
1. Úvod	58
2. Řízení bezpečnostního systému ČR, činnost ústavních orgánů	59
a vybraných orgánů krizového řízení a některé návrhy na optimalizaci bezpečnostního systému ČR	
V. Závěr	65

I. Úvod

V závěru současné **Bezpečnostní strategie České republiky** vláda uložila vypracovat **Zprávu o stavu zajištění bezpečnosti České republiky** (dále jen Zpráva). Vláda tímto rozhodnutím deklarovala, že bude pravidelně ve dvouletých cyklech, případně na základě aktuální potřeby, vyhodnocovat stav zajištění bezpečnosti České republiky. Vláda v této souvislosti současně rozhodla, že bude průběžně posuzovat vývoj hrozeb, které mohou ovlivnit bezpečnost České republiky, a z toho plynoucích rizik. Dále stanovila, že v případě zásadních změn přistoupí bezprostředně k aktualizaci Bezpečnostní strategie ČR.

Cílem Zprávy je zhodnotit současný stav zajištění bezpečnosti České republiky vůči stávajícím a předpokládaným hrozbám a jejich možným dopadům na ČR a následně v obecné rovině vyhodnotit aktuálnost Bezpečnostní strategie ČR a navrhnout její případnou novelizaci. Zpráva v této podobě se zpracovává poprvé za dobu existence samostatné České republiky a její osnova vychází z Bezpečnostní strategie ČR. Na Zprávu navazují **Zpráva o zajištění obrany ČR**, **Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území ČR v roce 2004** a **Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti ČR v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi**, které podrobněji hodnotí stav zajištění bezpečnosti v těchto hlavních oblastech bezpečnostní politiky České republiky.

Při vyhodnocení aktuálnosti a plnění Bezpečnostní strategie ČR byl důraz položen na kapitoly IV. Bezpečnostní prostředí (1. Role států a mezinárodních organizací a postavení ČR) a V. Strategie prosazování bezpečnostních zájmů ČR.

Od přijetí Bezpečnostní strategie ČR nejvíce ovlivnil politickou a bezpečnostní situaci České republiky její vstup do Evropské unie (EU) dne 1. května 2004. Geopolitické postavení ČR, stejně jako hlavní trendy v bezpečnostním prostředí se fakticky nezměnily.

II. Bezpečnostní prostředí

ČR se nachází uprostřed integrující se Evropy. Bezpečnost ČR v této souvislosti posilují tři hlavní faktory: členství v Organizaci Severoatlantické smlouvy (NATO), členství v EU a dobré vztahy se sousedními zeměmi, které jsou všechny členy NATO nebo EU. Rozšiřování obou organizací má pozitivní vliv na bezpečnost ČR i na celkové posílení euroatlantické stability.

Bezpečnostní prostředí se navzdory pozitivním změnám v euroatlantickém prostoru stalo v posledních letech méně průhledným. Globalizační a integrační procesy provází růst vlivu nestátních aktérů v mezinárodních vztazích. Některé nestátní subjekty, zejména teroristické organizace, někdy i podporované určitými státy, představují v současnosti jednu z hlavních hrozeb pro bezpečnost států a jejich občanů.

Asymetrický charakter a vzájemná provázanost hrozeb, jako jsou terorismus, organizovaný zločin, šíření zbraní a prostředků hromadného ničení (ZHN) a tzv. slabé či zhroucené státy, způsobují, že jsou tyto hrozby mnohem méně předvídatelné, než tomu bylo v případě konvenčních hrozeb ze strany jiného státu. Dva roky po schválení Bezpečnostní strategie ČR můžeme stále konstatovat, že v dohledné budoucnosti lze téměř vyloučit možnost rozsáhlého přímého vojenského útoku proti území ČR i území jejích spojenců. Totéž uvádějí ve svých strategických dokumentech i NATO a EU; např. Evropská bezpečnostní strategie z prosince 2003 tvrdí, že *„agrese ve velkém měřítku proti členskému státu je v současnosti nepravděpodobná“*. Evropa místo toho čelí novým hrozbám, které jsou rozmanitější, méně viditelné a méně předvídatelné.

1. Mezinárodní organizace a bezpečnostní prostředí

Nové bezpečnostní prostředí přimělo **jednotlivé mezinárodní organizace k úpravě** strategií a nástrojů, jimiž hodlají na nové výzvy reagovat. Vzhledem k vzájemné provázanosti hrozeb a rizik, které mají své zdroje především ve špatném vládnutí, porušování lidských práv, nestabilní hospodářské situaci, etnických

a náboženských konfliktech, je důraz kladen na komplexnost úprav zahrnujících všechny dimenze bezpečnosti. V této souvislosti existují snahy posílit efektivitu a součinnost multilaterálních organizací, režimů a smluv a připravenost jednat, jsou-li pravidla porušena.

Nejrozsáhlejší multilaterální organizací je **Organizace spojených národů** (OSN). Jakkoli zatím nejsou snahy o rozšíření a reformu Rady bezpečnosti OSN úspěšné, zůstává Rada bezpečnosti rozhodující složkou systému světové kolektivní bezpečnosti. Postupně jsou předkládány návrhy na adaptaci OSN směrem k výzvám 21. století. K posílení efektivnosti multilateralismu by měl přispět větší důraz na prevenci konfliktu a postkonfliktní stabilizaci.

Pro bezpečnost euroatlantického prostoru má zásadní význam udržování a posilování transatlantické vazby, v jejíž bezpečnostně – politické a obranné dimenzi hraje ústřední roli **NATO**. Oslabení transatlantických vztahů by mělo negativní dopad na efektivitu NATO, bezpečnost členských států, tj. i České republiky. NATO nadále zůstává primární bezpečnostní organizací v euroatlantickém prostoru. Poskytuje svým členům nejsilnější bezpečnostní garance obsažené zejména v článku 5 Severoatlantické smlouvy. NATO se přizpůsobuje novým výzvám na vojenské i politické úrovni a svou existencí výrazně přispívá ke stabilitě euroatlantického prostoru. NATO deklaruje připravenost angažovat se kdekoli na světě a svůj závazek již realizuje prostřednictvím misí mimo území členských států.

Rovněž **Evropská unie** se hodlá aktivněji angažovat v globálním měřítku. Za tímto účelem rozvíjí svou Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a v jejím rámci Evropskou bezpečnostní a obrannou politiku. Většina členských zemí EU se shoduje v tom, že schopnosti a mechanismy EU a NATO by se měly navzájem doplňovat. EU by nicméně měla mít schopnost autonomní akce. **Evropská bezpečnostní strategie**, kterou schválila Evropská rada v prosinci 2003, definuje pět klíčových hrozeb evropské bezpečnosti: terorismus, šíření ZHN, regionální konflikty, zhroucení státu a organizovaný zločin. Vzhledem k povaze zmíněných hrozeb Evropská bezpečnostní strategie zdůrazňuje, že tzv. první linie obrany se často bude nacházet mimo území členských států EU, neboť je nutné jednat dříve, než dojde ke krizi. Z tohoto pohledu EU klade velký důraz na prevenci krizí a na

postkonfliktní obnovu. Zmiňuje i potřebu strategické kultury, která umožní včasnou, rychlou a - je-li to nutné - robustní intervenci.

Činnost **Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)** se zaměřuje především na oblast ochrany lidských práv a svobod, prosazování demokracie a vlády práva. Fungování OBSE je poznamenáno rozdílnými názory na její aktivity mezi zeměmi EU a USA na jedné straně a Ruskou federací podporovanou několika státy Společenství nezávislých států na straně druhé. Příčinou je nespokojenost Ruské federace s aktivitami OBSE v oblasti „lidské dimenze“ (demokratické standardy, monitoring voleb, lidská práva).

Pro dosažení větší efektivity mezinárodního společenství v reakci na nové výzvy sílí trend **spolupráce jednotlivých mezinárodních organizací**. Dochází k posílení jejich možné součinnosti s cílem odstranit nepotřebná zdvojení. V rámci tohoto vývoje je pro ČR nejdůležitější strategické partnerství a dialog mezi NATO a EU.

2. Hlavní hrozby mající vliv na bezpečnost České republiky

V současné době již nelze vnímat bezpečnost omezeně, jen v národním, evropském nebo transatlantickém rámci; její zajištění je možné pouze na globální úrovni. Globální bezpečnost není dosažitelná pouze diplomacií, nebo naopak vojenskou silou, protože její ohrožení dnes ve značné míře spočívá v destabilizaci společnosti a životního prostředí. Nejnaléhavější a nejvážnější hrozbou současnosti se stalo propojení extrémního fundamentalismu s terorismem a vlastnictví ZHN nestabilními státy.

Česká republika musí při zajišťování své bezpečnosti reagovat na stejné výzvy, s jakými jsou konfrontováni její spojenci v NATO a v EU. Při hodnocení bezpečnostního prostředí se tudíž může opřít vedle vlastních analýz i o hodnocení obsažená ve strategických dokumentech těchto mezinárodních organizací.

Bezpečnostní prostředí ovlivňují globální strategická stabilita i významné regionální hrozby. Strategická stabilita je zajišťována hlavními aktéry mezinárodního

společenství a jejich snahou o kooperativní vztahy a řešení problémů diplomatickou cestou. Přesto však existují oblasti, v nichž napětí nebo nestabilita hrozí přerůst v otevřený konflikt. V některých případech hraje roli i vlastnictví či vývoj jaderných zbraní u jedné nebo více zúčastněných stran.

Bezpečnost ohrožují jak hrozby **záměrné** (zejména terorismus a extremismus, šíření ZHN, organizovaný zločin a nelegální migrace, narušení komunikačních a informačních systémů, průmyslové a další havárie), tak i **nezáměrné**, vzniklé bez úmyslného lidského zavinění (přírodní katastrofy, šíření nakažlivých chorob). Následně jsou popsány některé hrozby, ale pouze všeobecně. Jejich konkrétní rozbor je vzhledem k utajení uveden v samostatném dokumentu.

2.1. Záměrné hrozby

Extremismus a terorismus

K hrozbám, kterým budou ČR a země západní civilizace čelit v následujícím desetiletí, patří **islámský fundamentalismus a terorismus**. Nárůst této formy extremismu souvisí s radikalizací mladé generace muslimů, která je nespokojena se svou sociální situací a zavrhuje hodnotový systém demokratického světa. Řešení vidí v islámském fundamentalismu a v návratu k původním muslimským hodnotám.

Česká republika dosud není cílem teroristických aktivit, její území však mohou teroristé pro své zájmy využívat. Jedním z rizik je možnost pronikání teroristů přes naše území do západních států EU.

Problematika terorismu úzce souvisí s kontrolou trhu s materiály dvojího užití. Možným rizikem je v této souvislosti především použití nekonvenčních materiálů (jedovatých chemikálií, patogenních mikroorganismů atd.) k teroristickému útoku. Je též pravděpodobné, že mohou být k teroristickým účelům ve stále větší míře více zneužívány moderní informační a komunikační technologie.

Pro **financování terorismu** budou v budoucnu nabývat na významu stále nové, sofistikovanější formy získávání a převodu finančních prostředků, provázané

s organizovaným zločinem a legálním podnikáním. Při odhalování nových technik financování terorismu bude stále narůstat význam národní a mezinárodní spolupráce.

Šíření ZHN, konvenčních zbraní a technologií a zboží dvojího užití a porušování mezinárodních kontrolních a sankčních režimů

Vzhledem k možným účinkům představují největší nebezpečí zbraně **biologické a jaderné**. Při hodnocení pravděpodobnosti útoku, jsou největším nebezpečím zbraně chemické a radiologické. Nebezpečí globálního jaderného konfliktu není vysoké, jeho zdrojem by však mohl být lokální konflikt a jeho následná eskalace. Ve světě stále existuje několik oblastí s možností lokálního použití jaderných zbraní. Proto je potřebné všemi dostupnými prostředky zabránit šíření ZHN.

Nárůst ozbrojených konfliktů v nestabilních oblastech bude provázen zvýšenou poptávkou po zbraních a vojenském materiálu. I s ohledem na pravděpodobný růst terorismu bude tedy nabývat na významu celosvětová **kontrola obchodu se zbraněmi a zbožím dvojího užití**. Pro většinu zemí bude problémem nejen odhalování zbrojních obchodů a transferů ilegálních, ale i kontrola legálních obchodů, a to v rámci dodržování národních legislativ, mezinárodních kontrolních režimů a závazků vůči přijatým rozhodnutím EU a Rady bezpečnosti OSN.

Vysoký počet obchodních subjektů v ČR vlastnících povolení k provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem, transformace a modernizace výzbroje a výstroje Armády ČR, se kterou úzce souvisí výprodej, popř. likvidace nepotřebného vojenského materiálu, konkurenceschopná produkce zbrojních podniků a snaha některých zemí z rizikových oblastí nakoupit v ČR vojenský materiál taktéž vytvářejí předpoklady k růstu zbrojních obchodů. To vytvoří na ČR značný tlak, který sice nebude ovlivňovat její bezpečnostní zájmy, ale může být hrozbou pro zájmy politické a především pro závazky ČR vůči EU, NATO a OSN.

Organizovaný zločin a nelegální migrace

Vnitřní bezpečnost České republiky významně ovlivňuje **nárůst nových forem kriminality a organizovaného zločinu**. Nebezpečí a celospolečenské riziko projevů organizovaného zločinu spočívá nejen v přímém porušování a ohrožování hodnot chráněných příslušnými trestněprávními normami, ale též v jeho potenciální schopnosti ohrožit instituce demokratického právního státu uplatňováním různých způsobů korupce, vydírání a přímým pronikáním do orgánů veřejné správy. Organizovaný zločin může být využíván skupinami mezinárodního terorismu a naopak i sám je může využívat.

V oblasti organizovaného zločinu působí v ČR skupiny z různých zemí světa. Tyto skupiny budují sítě spolupracovníků, kteří jim poskytují informace nebo pracují v jejich prospěch. Skupiny působící v ČR udržují mezinárodní kontakty s obdobnými skupinami v zahraničí. Orientují se na obchodování s drogami, pozměňování a padělání dokumentů, legalizaci výnosů z trestné činnosti a obchodování se zlatem a drahými kameny. V budoucnosti nelze vyloučit, že některé skupiny pocházející z oblastí s vlivem islámu se zapojí do podpory skupin mezinárodního terorismu.

Legalizace výnosů z trestné činnosti představuje další hrozbu, která může poškodit zájmy ČR. Výnosy z trestné činnosti získané v jiných zemích jsou investovány do legálního podnikání v ČR s cílem vytvořit základnu pro další rozvoj nelegální činnosti.

Globalizační hrozby mohou stále výrazněji ovlivňovat bezpečnostní situaci ve světě i v ČR, zejména **migračními tendencemi**. V oblasti organizované nelegální migrace jako jednoho z projevů organizovaného zločinu zůstane ČR i nadále významnou oblastí na migračních trasách.

Závislost na strategických surovinách

Politický i ekonomický vývoj ve světě budou v následujících letech v ještě větší míře ovlivňovat **základní energetické suroviny** – uhlovodíková paliva (ropa a zemní plyn). Narůstající poptávka rozvojových ekonomik po energetických surovinách (zejména po ropě) může vést k jejich nedostatku, což donutí vyspělé země urychleně hledat jiné, alternativní zdroje. Ve snaze o kontrolu teritoriálně sporných nalezišť může docházet k lokálním politickým krizím a ozbrojeným konfliktům. EU a Evropa jako celek bude s úbytkem kapacit ložisek uhlovodíkových paliv (zejména zemního plynu) zvyšovat svou závislost na dovozech, výhledově (2030) až na 70 %.

V mnoha evropských zemích bude v souvislosti s problémem dovozu strategických surovin pravděpodobně přehodnocován přínos a bezpečnost jaderné energetiky při výrobě elektrické energie. Je možné očekávat nejen pozastavení programů postupného odstavování jaderných elektráren, ale dokonce i zahájení výstavby nových. ČR bude rovněž nucena hledat alternativy ropy a ropných produktů. Cílem by měla i nadále být stabilizace spotřeby a udržení, resp. posílení míry diverzifikace dodávek uhlovodíkových paliv.

Strategickou surovinou se v některých regionech světa stane sladká, resp. pitná voda. Lze očekávat, že již v příští dekádě může dojít k politickým krizím a lokálním ozbrojeným konfliktům vedeným snahou získat kontrolu zdrojů vody, přinejmenším s cílem dosáhnout vyššího podílu jejího čerpání.

Narušení komunikačních a informačních systémů

S rozvojem informačních technologií a souvisejícím nárůstem využívání počítačových služeb budou pravděpodobně stále častěji napadány informační systémy a systémy mající vazbu zejména na státní infrastrukturu. Může docházet k pokusům o narušení řídicích systémů **kritické infrastruktury** (výrobní i nevýrobní systémy, jejichž nefunkčnost by měla vážné dopady na bezpečnost, ekonomiku a zachování nezbytného rozsahu dalších základních funkcí státu v krizových situacích). S rozvojem státní síťové informační infrastruktury budou v daleko větší míře ohroženy systémy provozující např. finanční oblast, oblast sociálního

a zdravotního zabezpečení, dodávky plynu, ropy, elektrické energie apod. Při růstu využívání elektronické formy komunikace může docházet k elektronické krádeži dat a jejich zneužití.

Průmyslové a další havárie

Navzdory preventivním a ochranným opatřením zůstávají i nadále hrozbou průmyslové havárie ve stacionárních objektech a zařízeních, v nichž je nakládáno s nebezpečnými chemickými látkami, přípravky nebo odpady. Hrozbu představuje také nárůst dopravních nehod v silniční dopravě, kterými se zvyšuje i riziko nehod vozidel přepravujících nebezpečné látky na pozemních komunikacích.

2.2. Nezáměrné hrozby

Přírodní katastrofy, narušování životního prostředí

V důsledku globálních klimatických změn se častěji objevují hrozby v podobě rozsáhlých živelních pohrom, jako jsou např. povodně či jiné klimatické kalamity. Přitom může dojít ke kumulaci jednotlivých hrozeb. Např. dlouhotrvající sucho, kromě rizika nedostatku pitné i užitkové vody a vlivu na její kvalitu, zvyšuje pravděpodobnost rizika rozsáhlých lesních požárů, a to zejména v kombinaci s vichřicemi. Četnost a rozsah účinků živelních pohrom v posledním období svědčí o tom, že riziko jejich vzniku se zvyšuje.

Šíření nakažlivých chorob

V blízké budoucnosti lze očekávat zhoršující se zdravotní stav obyvatelstva v některých zemích a oblastech, zejména v souvislosti s šířením AIDS (Acquired Immunodeficiency Syndrome) a zvýšeným výskytem dalších nemocí, jako je např. tuberkulóza nebo nemoci přenosné ze zvířat na člověka, např. případy BSE (nemoc šílených krav), SARS (těžký akutní respirační syndrom) a ptačí chřipka.

III. Strategie prosazování bezpečnostních zájmů České republiky

1. Zahraniční politika

Zahraniční politika přispívá k zajištění bezpečnosti České republiky vytvářením příznivého vnějšího prostředí – navazováním přátelských a kooperativních vztahů s ostatními státy a ukotvením země v mezinárodních organizacích. V případě vzniku krizových situací reaguje ČR primárně diplomatickými prostředky a teprve až po jejich úplném vyčerpání zvažuje užití dalších nástrojů k prosazování zahraniční politiky.

Z hlediska zajištění bezpečnosti je pro Českou republiku důležité členství v mezinárodních organizacích. Nejvýznamnější pro ni zůstává její **členství v NATO**, jímž získala bezpečnostní garance obsažené v Severoatlantické smlouvě. Transatlantická vazba, která je základem NATO, má nenahraditelnou hodnotu pro zajištění stability a bezpečnosti euroatlantického prostoru. NATO je zároveň hlavním fórem pro bezpečnostní konzultace spojenců. Buduje vztahy s partnery v nejrůznějších formátech, které mají pozitivní vliv na globální bezpečnost, tj. i na bezpečnostní zájmy ČR. Jako členská země NATO vychází ČR při formulaci své bezpečnostní a obranné politiky ze **Strategické koncepce NATO** a ze závěrů aliančních summitů. ČR podporuje i návrhy na vnitřní transformaci NATO, jejichž cílem je především posílení soudržnosti a solidarity uvnitř organizace, lepší schopnost aktivní reakce na výzvy týkající se bezpečnosti a rychlejší přijímání konsenzuálních rozhodnutí a jejich efektivní prosazování.

NATO se prostřednictvím svých **operací** angažuje v oblastech, které mají vliv na bezpečnost spojenců i na globální bezpečnost (Balkán, Afghánistán, Irák, Afrika – Dárfúr, Středomoří – Active Endeavour). Vzhledem k současné relativní stabilitě euroatlantického prostoru se spojenci snaží reagovat na hrozby dříve, než se negativně projeví ve snížení bezpečnosti samotných členských zemí NATO. S cílem eliminovat rizika v zárodku působí NATO daleko mimo území členských zemí. ČR se v souladu se svými zahraničněpolitickými prioritami a závazky vyplývajícími z členství

v NATO aktivně zapojuje do aliančních operací. Její účast v operacích je zároveň příspěvkem k zvyšování stability a bezpečnosti ve světě.

NATO posiluje bezpečnost ve svém širším okolí také prostřednictvím **vztahů s partnery**. Nejširším formátem je Rada euroatlantického partnerství, kde postupně došlo k posílení individuálního přístupu k partnerům i v praktické spolupráci. Týká se to zvláště zemí západního Balkánu (Chorvatsko, Albánie, Makedonie), jižního Kavkazu a Střední Asie. K posílení vztahů s dalšími zeměmi došlo i prostřednictvím Středomořského dialogu, zejména vzhledem ke společným zájmům v oblasti boje proti terorismu. Ze stejného důvodu byla na istanbulském summitu v červnu 2004 zahájena Istanbulska iniciativa pro spolupráci se zeměmi širšího Blízkého východu. Vztahy NATO s Ruskou federací jsou od vzniku Rady NATO – Ruská federace v květnu 2002 zdaleka nejintenzivnějším aliančním partnerským formátem, zahrnujícím zhruba dvě desítky pravidelně zasedajících společných orgánů. Spolupráce mezi NATO a Ukrajinou probíhá na základě tzv. intenzifikovaného partnerství o otázkách členství. Další vývoj vzájemných vztahů závisí mj. na pokračování ukrajinských reforem a průběhu a výsledcích nadcházejících parlamentních voleb. Budování vztahů NATO s partnery má vzhledem k posílení politického dialogu a praktické spolupráce v konkrétních oblastech pozitivní dopad na bezpečnostní zájmy ČR.

Na aliančním summitu v Praze (2002) bylo rozhodnuto o konkrétních krocích k tomu, aby NATO bylo schopno plnit úkoly vyplývající ze **Strategické koncepce z roku 1999**. Jedním z klíčových projektů transformace vojenských schopností je vybudování sil rychlé reakce (NATO Response Force, NRF), s nimiž se počítá jako s primárními silami Aliance pro řešení krizových situací. NRF jsou univerzální, rychle rozmístitelné a vysoce výkonné pozemní, vzdušné, námořní a speciální síly schopné okamžitého nasazení. Přispívají do nich členské státy Aliance v půlročních rotacích. Počátečních operačních schopností dosáhly NRF v říjnu 2004, s dosažením plných operačních schopností se počítá do října 2006. ČR se do tohoto konceptu aktivně zapojila od samotného počátku a přispívá zejména silami specializovanými na ochranu proti ZHN. Nástrojem transformace NATO by se měla stát také **Souhrnná politická směrnice** (CPG), dokument, který bude poskytovat politické zadání pro

budování vojenských schopností NATO v následujících 10 – 15 letech, a to v souladu se Strategickou koncepcí.

Další pilíř strategicko–bezpečnostního zakotvení České republiky tvoří vedle NATO také **členství v EU**. V poslední době dochází k **dynamickému rozvoji Evropské bezpečnostní a obranné politiky (ESDP)**, která spadá do Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) EU. ČR se jako členská země EU aktivně zapojuje do SZBP a ESDP, přičemž klade důraz na to, aby obě tyto politiky byly vytvářeny jako nekonkurenční a komplementární s NATO. ČR obecně prosazuje širší záběr dialogu EU a NATO (vojenské kapacity, oblasti společného zájmu – např. Středomoří, Blízký východ, nešíření ZHN a boj proti terorismu). Přístup ČR k SZBP vychází z materiálu **Akcenty České republiky v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie**, který schválila vláda usnesením ze dne 30. března 2005 č. 388. Zapojení ČR do SZBP znamená na jedné straně relativní omezení manévrovacích možností ČR v zahraniční a bezpečnostní politice, na druhé straně však představuje možnost výrazně znásobit svůj vliv a efektivně využívat politické váhy EU při prosazování vlastních zájmů tam, kde trend vývoje SZBP je s národními zájmy shodný. Postoj ČR k jednotlivým aspektům ESDP je stanoven v materiálu **Přístup ČR k Evropské bezpečnostní a obranné politice**, který vláda schválila usnesením ze dne 27. října 2004 č. 1038.

Evropská unie pojímá **koncept bezpečnosti** v širším rámci, se zahrnutím aspektů ekonomické bezpečnosti (vztah rozvoje a bezpečnosti), energetické bezpečnosti (otázka diverzifikace surovinových zdrojů), s vazbou na migrační politiku. Vedle protiteroristických opatření se EU zaměřuje především na politiku v oblasti nešíření ZHN, zvláště na oblast kontroly exportu, posílení multilaterálních smluv a režimů a kontrolních mechanismů. EU přispívá k regionální stabilitě svými civilními i civilně-vojenskými operacemi, kterými hodlá napomoci řešení regionálních konfliktů a napětí a zabránit zhroucení států (zejména Balkán, Afrika, Irák). Podporou demokracie a dobrého vládnutí v nestabilních oblastech chce EU mj. zabránit negativním dopadům na evropskou bezpečnost (např. průniku organizovaného zločinu, kriminality). Z hlediska operací s vojenskou účastí, rámcová dohoda mezi NATO a EU z března 2003, nazývaná „Berlín plus“, umožňuje EU mj. provádět operace s využitím plánovacích prostředků a kapacit NATO. Tím byl odstraněn jeden

z hlavních problémů rozvoje ESDP – zajistit její akceschopnost s využitím již existujících kapacit a struktur. ČR se v souladu se svými zahraničněpolitickými prioritami aktivně zapojuje do operací ESDP, které mají stabilizační a preventivní charakter.

Evropská unie posiluje **partnerské vztahy** se svým okolím. Tzv. Evropská sousedská politika je reakcí EU na její rozšiřování a projevem snahy nevytvářet bariéry ve vztahu k zemím, které nemají bezprostřední vyhlídky na plné členství. Podporou demokratických a hospodářských reforem chce EU napomoci větší stabilitě a prosperitě za svými hranicemi, předejít negativním dopadům na bezpečnostní zájmy EU (migrace, hospodářská kriminalita atd.) a přiblížit uvedené země k hodnotám a standardům EU. Geograficky se Evropská sousedská politika zaměřuje na země východní Evropy (zejména Ukrajinu, Moldavsko, Bělorusko, Ruskou federaci) a jižního Kavkazu a Středomoří (země eurostředomořské spolupráce, tj. Barcelonského procesu). Specifickou pozici má Ruská federace, která do konceptu nechce být zařazována; strategické partnerství EU – Ruská federace je rozvíjeno spoluprací v rámci čtyř společných prostorů. EU rovněž zaměřuje svou pozornost na oblasti západního Balkánu, Blízkého východu a afrického kontinentu, které vnímá jako zdroje nestability, s možnými dopady na bezpečnost EU. Rozvíjení vztahů EU s partnery má pozitivní dopad na bezpečnostní zájmy ČR.

Evropská unie využívá k řešení krizových situací **kombinaci vojenských a civilních nástrojů**, které dále rozvíjí. Ve vojenské oblasti se mj. jedná o vytváření sil rychlé reakce EU (Rapid Reaction Force, RRF) v podobě konceptu bojových uskupení EU (minimální vojenský efektivní soubor sil, který je schopný jak samostatných operací, tak i úkolu vstupních sil v počáteční fázi větší operace – „battle groups“, EU BG), ustavení civilně-vojenské plánovací buňky, zahájení činnosti Evropské obranné agentury (European Defence Agency, EDA) od ledna 2005. V rámci Evropské bezpečnostní a obranné politiky dále rozvíjí oblast civilního zvládání krizí, která zahrnuje čtyři kvalitativně rozdílné nástroje použitelné v různých fázích vývoje krizové situace: podporu veřejné správy a policie, posilování právního státu a civilní ochranu obyvatel. ČR plně podporuje další rozvoj a zlepšování kapacit ESDP ve vojenské i v civilní oblasti s tím, že potenciál ESDP vidí především v oblasti rozvoje civilních kapacit.

Organizace spojených národů má jako univerzální organizace v souladu s Chartou OSN zajišťovat kolektivní bezpečnost a ochranu míru, resp. řešit mezinárodní spory a situace, které mír ohrožují. Základní odpovědnost má v této souvislosti Rada bezpečnosti OSN (RB OSN). V praktické rovině patří mezi činnosti RB OSN rozhodování o možných způsobech použití síly a v návaznosti na Summit OSN 2005 již také podle principu „odpovědnosti chránit“. Tento princip de facto umožňuje RB OSN autorizovat včasná opatření mezinárodního společenství na ochranu obyvatel před genocidou či masovými čistkami tam, kde stát při zajištění takové ochrany selže. RB OSN rozhoduje rezolucemi např. o vysílání mírových misí či uvalení mezinárodních sankcí. Jednotlivé sankční výbory RB OSN vytvářejí seznamy fyzických a právnických osob, vůči kterým jsou zaváděna finanční, vízová a jiná restriktivní opatření. Vzhledem k tomu, že uskutečnění daných opatření si často vyžádá změny v národní legislativě členských zemí nebo budování chybějících kapacit, poskytuje OSN za tímto účelem na žádost členských zemí případně i odbornou asistenci. Mezi tematické výbory RB OSN sledující schopnost států čelit novodobým hrozbám patří Protiteroristický výbor založený rezolucí č. 1373 (2001) či Monitorovací výbor rezoluce RB OSN č. 1540 (2004) k nešíření ZHN.

OSN se prostřednictvím svých **operací** angažuje v oblastech nestability, které by mohly mít dopad na regionální či globální bezpečnost. ČR se zapojuje do operací OSN a svou účast vnímá jako příspěvek k zajištění bezpečnosti a stability ve světě.

V řadě aspektů působí současný systém OSN neefektivně. Probíhá diskuse o **reformě OSN** a jejím přizpůsobení výzvam 21. století, přičemž zásadní změny se očekávaly od vrcholného zasedání OSN v září 2005. Summit OSN v kontextu kolektivní bezpečnosti zdůraznil lidskoprávní dimenzi bezpečnosti, přijal koncept odpovědnosti chránit, rozhodl o vytvoření **Komise pro budování míru**, která by měla koordinovat pomoc mezinárodního společenství při stabilizaci země v období po ukončení konfliktu, a rozšířil záběr boje proti terorismu. K dohodě týkající se podoby reformy RB OSN však nedošlo. ČR podporuje reformní úsilí OSN a v otázce RB OSN se nadále přiklání k jejímu rozšíření v kategorii jak stálých, tak nestálých členů. Výrazem snahy ČR o větší zapojení do globálního bezpečnostního systému je její kandidatura na místo nestálého člena RB OSN v letech 2008 – 2009.

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) je nástrojem pro konzultace zemí, se zaměřením na „soft security – tj. tzv. měkkou bezpečnost – monitorování voleb a mise OBSE, jež podporují demokratizační a reformní úsilí hostitelských vlád“. OBSE má nezastupitelnou roli zejména v lidské dimenzi, konkrétně v aktivitách na poli budování a posilování demokracie a v monitorování voleb. Velmi důležitými mechanismy k posilování důvěry a bezpečnosti jsou rovněž kontroly konvenčního odzbrojení v rámci OBSE, aktivity organizace v boji proti terorismu a na poli nešíření lehkých a ručních zbraní a munice. Zájmem ČR je efektivnější a vnitřně soudržnější OBSE, jejíž členské státy nebudou ustupovat od základních demokratických a lidskoprávních principů organizace.

Česká republika se v souladu se svými zahraničněpolitickými prioritami zapojuje do misí výše zmíněných organizací. Současný mechanismus **vysílání občanů ČR do civilních a civilně – vojenských misí EU** a dalších mezinárodních vládních organizací nicméně nefunguje uspokojivým způsobem. K tomu vláda usnesením ze dne 30. listopadu 2005 č. 1544 schválila materiál ***Vytvoření podmínek pro zapojení občanů České republiky do civilních misí EU a dalších mezinárodních vládních organizací***, ve kterém nastavila nový mechanismus, který upravuje zejména pracovníprávní a finanční aspekty vysílání.

K posílení mezinárodní stability přispívají **mezinárodní smlouvy k nešíření ZHN a odzbrojení, včetně účinných kontrolních mechanismů**. Nezbytným preventivním opatřením k zamezení šíření ZHN a v boji proti terorismu je rovněž kontrola exportu, včetně zboží dvojího použití, spolu s opatřeními zamezujícími pašování a nelegální obchody. ČR je smluvní stranou všech významných mezinárodních smluv v oblasti nešíření ZHN a odzbrojení a plnohodnotným členem všech existujících mezinárodních kontrolních režimů.

Důležitým nástrojem zajišťování bezpečnostních zájmů ČR je i rozvoj **bilaterálních vztahů** s ostatními zeměmi. Pozitivní vliv na naši bezpečnost mají zejména dobré vztahy se sousedními státy na dvoustranné, regionální i mnohostranné úrovni. V novém mezinárodněpolitickém kontextu, daném členstvím v NATO a v EU, věnuje ČR zvláštní pozornost rozvoji bilaterálních vztahů s USA. ČR zároveň

pokračuje v rozvíjení těsných vztahů se všemi evropskými členskými státy NATO a státy EU, včetně nových států obou integračních uskupení a států kandidátských.

Součástí diplomatické služby ČR je konzulární služba Ministerstva zahraničních věcí (MZV), která je jedním z nástrojů pro zajištění vnější bezpečnosti ČR. Vydává doporučení a varování pro veřejnost v souvislosti s cestami do cizích států. Na zajišťování bezpečnosti ČR se podílí i činnost vízových úseků zastupitelských úřadů: zamezuje vstupu na území ČR osobám vedeným v evidenci nežádoucích osob, osobám s padělanými cestovními doklady, popř. osobám, jejichž vstup na území ČR je podle informací zastupitelského úřadu nežádoucí.

K zajišťování bezpečnostních zájmů přispívá **zahraniční rozvojová spolupráce**. Poskytování zahraniční rozvojové pomoci se nepřímou projevuje např. v oblasti prevence lokálních konfliktů, snížení rizik nelegální migrace, v boji proti organizovanému zločinu, prevenci terorismu. Realizace rozvojových projektů v současnosti vychází ze **Zásad zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu ČR do EU**, které byly schváleny usnesením vlády ze dne 31. března 2004 č. 302.

ČR má vypracovaný systém zajištění bezpečnosti občanů, majetku a zájmů ČR při **zhoršování bezpečnostní situace** a pro případ **mimořádné události v zahraničí**. Realizují se specifická opatření, která směřují k přípravě na poskytnutí ochrany, záchrany a humanitární asistence občanům ČR a občanům dalších států EU v zahraničí a zajištění ochrany a záchrany majetku ČR v zahraničí. Organizační a technická stránka těchto opatření byla schválena usnesením Bezpečnostní rady státu ze dne 8. listopadu 2005 č. 86 v **Zásadách spolupráce státních orgánů při ohrožení práv a zájmů České republiky a jejích občanů v případě zhoršení bezpečnostní situace nebo v případě mimořádné události v zahraničí**. V tomto materiálu byly vzaty v úvahu poznatky ze zvládnutí přírodní katastrofy tsunami v jihovýchodní Asii v roce 2004. K dalšímu zkvalitnění plnění úkolů při zajišťování bezpečnosti občanů, majetku a zájmů ČR při mimořádné události v zahraničí je plánováno zřízení profesionálního **Operačního a informačního centra MZV**, které umožní operativně zvládat počátky řešení mimořádných událostí v zahraničí a včas nastartovat proces krizového řízení MZV.

Dílčí závěr:

Základní cíle zahraniční politiky České republiky, stanovené v *Koncepci zahraniční politiky na léta 2003–2006* (byly schváleny vládou 3. března 2003) a v dalších výše uváděných dokumentech, jsou plněny. Jsou prosazovány a obhajovány národní zájmy, ČR uskutečňuje svou zahraniční politiku v rámci evropského integračního procesu a pevného euroatlantického společenství. ČR usiluje o vytváření mezinárodního prostředí zaměřeného na rozvoj politické a hospodářské spolupráce, v němž jsou společně rozpoznávány a zvládány hrozby a rizika, a to přednostně politickými a mírovými prostředky.

2. Obranná politika

Česká republika, v souladu se svou zahraniční bezpečnostní politikou, zřetelně a trvale vyjadřuje zájem a ochotu podílet se v rámci mezinárodního demokratického společenství na **upevňování míru, stability a bezpečnosti ve světě**.

Česká republika realizuje svou obrannou politiku zejména výstavbou svých ozbrojených sil, působením a prosazováním svých zájmů v mezinárodních organizacích a rozvojem vztahů s ostatními zeměmi.

Základním pilířem obrany ČR zůstává členství v NATO a posilování transatlantické vazby. ČR dále upevňuje svou bezpečnost zapojením do Evropské bezpečnostní a obranné politiky, kde klade důraz na posilování strategického partnerství mezi NATO a EU. Obranná politika rovněž vytváří podmínky pro dvoustrannou a mnohostrannou spolupráci.

Hlavním nástrojem provádění obranné politiky jsou ozbrojené síly ČR, jejichž stěžejní částí je Armáda ČR. Dne 12. listopadu 2003 vláda schválila *Koncepci výstavby profesionální Armády ČR přepracovanou na změněný zdrojový*

rámec (dále jen **Koncepce**), která upravuje původní materiál schválený vládou dne 13. listopadu 2002 – **Koncepce výstavby profesionální Armády ČR a mobilizace ozbrojených sil ČR**. Cílem **Koncepce** je zabezpečení obrany ČR co nejefektivnějším způsobem a s využitím všech možností, které vyplývají z charakteru bezpečnostního prostředí, v němž se ČR nachází. Reforma ozbrojených sil ČR je zaměřena na zvýšení jejich schopnosti zajistit obranu České republiky s využitím dostupných zdrojů. Důraz je kladen na dosažení vysokého stupně interoperability se silami a prostředky ostatních členských států NATO.

Ozbrojené síly ČR jsou od 1. ledna 2005 **plně profesionální**. V následujícím období je jedním z jejich rozhodujících cílů dosáhnout počátečních operačních schopností do konce roku 2006 a cílových operačních schopností v letech 2010 – 2012. K dalšímu prohlubování profesionality a kvality ozbrojených sil ČR jsou v souladu s Bezpečnostní strategií ČR postupně předkládány novely a nové zákony v oblasti branné legislativy, např. novela zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR, nový branný zákon č. 585/2004 Sb.

Na základě novelizované Bezpečnostní strategie ČR byla vypracována a vládou dne 9. června 2004 schválena **Vojenská strategie ČR**, jež stanovuje především politicko-vojenské ambice ČR, hlavní úkoly, zásady výstavby a použití jejích ozbrojených sil a uvádí, jaké prostředky a zdroje k tomu budou používány. Pro případ výrazného zhoršení bezpečnostní situace je připravován **Plán obrany ČR**, který určí základní směry přípravy a použití zdrojů státu pro obranu a stanoví, co musí jednotlivé prvky bezpečnostního systému vykonat k zajištění obrany ČR. Tento dokument bude zpracován do 31. ledna 2007.

Česká republika v rámci **systemu obranného plánování NATO** plní cíle výstavby sil a vyčleňuje část svých ozbrojených sil pro účast v alianční operaci podle článku 5 Severoatlantické smlouvy. ČR se aktivně zapojuje do rotací NRF, zejména svými jednotkami na ochranu proti ZHN. Jedním z nejvýznamnějších příspěvků ČR do procesu zvyšování vojenských schopností NATO bylo vytvoření Mnohonárodního praporu chemické, biologické, radiologické a jaderné ochrany NATO, který působil v NRF ve druhé polovině roku 2004 a jehož součástí byly využity pro zajišťování bezpečnosti istanbulského summitu NATO a letních olympijských a paralympijských her v Athénách.

Česká republika přispívá ke zvyšování schopností spojeneckých sil a účastní se formování jaderné politiky NATO v souladu s principy jaderných konzultací a jaderného plánování. Na základě závěrů summitů NATO v Praze (2002) a v Istanbulu (2004) se ČR zapojila do procesu transformace vojenských schopností NATO a účastní se všech hlavních transformačních iniciativ. Na společném aliančním úsilí se významně podílí zejména prostřednictvím výstavby a rozvoje sil a schopností v oblasti ochrany proti ZHN, pasivních sledovacích systémů a polních zdravotnických zařízení.

Na základě tzv. **Pražské iniciativy**, přijaté na summitu NATO v Praze a zaměřené na vytváření schopností NATO v oblasti ochrany proti ZHN, buduje ČR od 1. dubna 2004 ve Vyškově Centrum ochrany proti ZHN NATO (NBC Centre of Excellence), které bude připravovat experty z ČR i ze zahraničí. Centrum, které je v současnosti vybudováno jako národní prvek zabezpečující realizaci cílů a úkolů výuky a výcviku v problematice ochrany proti ZHN, v průběhu svého krátkého dosavadního působení již zorganizovalo řadu zahraničních aktivit a poskytlo výcvik příslušníkům armád Estonska, Maďarska, Rakouska a Řecka.

Česká republika přispívá do iniciativy **Pražský závazek ke schopnostem** (Prague Capabilities Commitment) zaměřené na vybudování a zkvalitnění aliančních schopností v oblasti ochrany proti ZHN, velení, spojení a informačních systémů, interoperability nasazených sil a rychlého rozmístění a udržení jednotek v prostoru nasazení.

Ozbrojené síly ČR jsou trvale zapojeny do systému protivzdušné obrany NATO (NATINADS) a připraveny k případnému přijetí aliančních sil na území ČR pro případ řešení krize. Armáda ČR vyčleňuje a připravuje část sil pro operace reagující na krizové situace (prosazení, podpora, respektive udržení míru mimo článek 5 Severoatlantické smlouvy) pod vedením NATO a EU nebo pro operace a mise účelově vytvořené. V této souvislosti se předpokládá nasazení sil Armády ČR především na území Evropy, ale případně i na dalších, více či méně vzdálených územích. ČR se zapojuje spíše menšími vojenskými kontingenty do většího počtu mezinárodních operací, čímž vyjadřuje především svou solidaritu při řešení těchto krizí.

Česká republika taktéž věnuje velkou pozornost tvorbě **vojenských schopností EU** a zdůrazňuje potřebu jednotného postupu NATO a EU v této oblasti. ČR podpořila přijetí nového Základního cíle 2010 (Headline Goal 2010), jehož klíčovým prvkem jsou RRF EU. Jedním ze způsobů naplnění RRF je realizování konceptu „battle groups“ (EU BG), schváleného v červnu 2004. Při jeho naplňování většina členských zemí EU včetně ČR prosazuje pragmatický přístup založený na úzké spolupráci a vzájemném doplňování NATO a EU. ČR deklarovala zájem o zapojení do společného německo–rakousko–českého EU BG po roce 2011. ČR rovněž zahájila rozhovory se Slovenskou republikou vedoucí k vytvoření společného česko–slovenského EU BG. Ministři obrany ČR a Slovenska podepsali během zasedání Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy EU dne 21. listopadu 2005 Společné komuniké k výstavbě společného česko–slovenského EU BG, určeného pro zařazení do RRF k pohotovosti ve druhé polovině roku 2009.

Česká republika se stala jedním ze zakládajících členů **Evropské obranné agentury** (EDA), která vznikla v červenci 2004. Předpokládá se, že EDA sehraje významnou úlohu v procesu rozvoje evropských vojenských schopností a vytvoření evropského trhu s obrannými zařízeními.

Velkou pozornost věnuje ČR také rozvoji **vztahů se sousedními zeměmi**. V současnosti úzce spolupracuje se Slovenskem, a to zejména v rámci česko–slovenského praporu v KFOR a při vytváření společného EU BG. Dále spolupracuje s Rakouskem, např. při společném působení české a rakouské jednotky v operaci ALTHEA v Bosně a Hercegovině. V severním Afghánistánu ČR spolupracuje s Německem v provinčním rekonstrukčním týmu.

Při prosazování své obranné politiky klade ČR důraz na **vztahy se zeměmi**, s nimiž spolupracuje při působení v mezinárodních operacích a při výstavbě mezinárodních jednotek a zařízení. Významným partnerem jsou především USA a Velká Británie. S USA intenzivně spolupracuje v mezinárodních operacích v Iráku a Afghánistánu, s Velkou Británií především v Iráku. Úspěšným projektem je i působení britského poradního a výcvikového týmu (British Military Advisory and Training Team for Central and East Europe) ve Vyškově, který se věnuje přípravě vojenských instruktorů.

Česká republika se podílí na **rozvoji mezinárodních vztahů** také prostřednictvím formátů spolupráce NATO s Ruskou federací, s Ukrajinou, se zeměmi programu Partnerství pro mír a Středomořského dialogu. ČR podporuje posilování vztahů NATO i s dalšími zeměmi, které mají zájem o vzájemnou spolupráci. Ve vztazích se státy Středomoří a širšího Blízkého východu se ČR orientuje především na členy Středomořského dialogu NATO, z nichž je pro ni nejvýznamnějším partnerem Izrael. V této souvislosti vykonává zastupitelský úřad ČR v Tel Avivu od 1. ledna 2005 roli kontaktní ambasády NATO. Významným krokem je rozvoj vztahů s Irákem, kde ČR pomáhá při výstavbě jeho nových ozbrojených sil. ČR úzce spolupracuje se zeměmi západního Balkánu, zejména v oblasti reformy ozbrojených sil. Aktivity ČR, věnované zejména podpoře obranného průmyslu ČR, probíhají s Egyptem, Alžírskem a Libyí.

Ozbrojené síly ČR v oblasti **boje proti terorismu** kladou důraz na zvyšování specifických schopností speciálních sil a účinnosti vojenského zpravodajství. Kontingent speciálních sil Armády ČR byl v roce 2004 vyslán do koaliční vojenské operace Trvalá svoboda (Enduring Freedom, OEF) v Afghánistánu, především jako výraz podpory ČR úsilí mezinárodního společenství v boji proti terorismu. ČR posiluje spolupráci a výměnu informací a EU a rámci dvoustranných vztahů s důrazem na nevojenská ohrožení ČR a boj proti terorismu.

Síly a prostředky Armády ČR působící v zahraničí jsou nasazovány především do operací vedených NATO. V souladu s prioritami zahraniční bezpečnostní politiky má ČR zájem především na stabilizaci jihovýchodní Evropy. Největší zahraniční kontingent Armády ČR je součástí sil KFOR v Kosovu; od srpna 2005 ČR zajišťuje velení jedné z celkem čtyř mnohonárodních brigád KFOR (Multinational Brigade Centre). ČR rovněž přispívala do aliančních sil SFOR v Bosně a Hercegovině až do ukončení jejich činnosti na konci roku 2004. Následně se ČR zapojila do prozatím nejrozsáhlejší operace EU, která pod názvem ALTHEA probíhá od prosince 2004 v Bosně a Hercegovině.

Česká republika sdílí odpovědnost za bezpečnost svých spojenců a podílí se na stabilizaci situace v krizových oblastech, které by mohly ohrozit bezpečnost v euroatlantickém prostoru. Angažuje se v alianční operaci sil ISAF (International Security Assistance Force) na území Afghánistánu. Příslušníci Armády

ČR působí ve Výcvikové misi NATO (NATO Training Mission) a v mezinárodních opatřeních pro řešení krize v Iráku, kde se ČR zapojila vysláním polní nemocnice a jednotky radiační, chemické a biologické ochrany. Od roku 2004 se kontingent Armády ČR působící v Iráku podílí především na výcviku iráckých policistů.

Česká republika přispívá také do **pozorovatelských misí OSN** a OBSE v Africe, na Balkáně a na Kavkaze a dále vyčleňuje síly a prostředky Armády ČR do **Systému pohotovostních ujednání OSN (UNSAS)**.

Ozbrojené síly ČR jsou připraveny v případě krizových situací vyžadujících jejich **nasazení ve prospěch Policie ČR nebo integrovaného záchranného systému** k účinné pomoci; k tomu je zaměřen i výcvik vyčleňovaných jednotek. Naopak při řešení vojenských krizových situací se předpokládá zapojení všech ostatních prvků bezpečnostního systému ČR ve prospěch zajištění obrany ČR.

Dílčí závěr:

Obrana České republiky je v současné době zajištěna. Opírá se o uzavřené mezinárodní smlouvy s NATO a EU. Základem jsou současné ozbrojené síly ČR, jejichž nejdůležitější částí je Armáda ČR, která je plně profesionální a podléhá civilní kontrole. Ke konci roku 2005 měla ve svých strukturách cca 23 tisíc vojáků v činné službě (pro srovnání k 1. lednu 1993 cca 107 tisíc vojáků). Na zajištění obrany se podílí i další prvky bezpečnostního systému ČR, především ozbrojené bezpečnostní sbory a záchranné sbory. Podrobné informace o stavu zajištění obrany ČR obsahuje samostatná *Zpráva o zajištění obrany České republiky*.

3. Politika v oblasti vnitřní bezpečnosti

3.1. Obecné přístupy

Základní **cíle politiky v oblasti vnitřní bezpečnosti** jsou zakotveny v Bezpečnostní strategii ČR a v řadě dalších strategických dokumentů, věnovaných konkrétním aspektům bezpečnostní problematiky.

Každoročně je v gesci Ministerstva vnitra (MV) vytvářena **Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území České republiky** (dále jen Zpráva o vnitřní bezpečnosti), jejíž text je předkládán vládě a následně Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Zpráva o vnitřní bezpečnosti podává aktuální informace o vývoji kriminality, přehled o aktivitách v oblasti prevence kriminality, o realizovaných krocích směřujících k snižování kriminality a navrhovaných opatřeních pro další léta. Na základě analýzy jsou stanoveny priority bezpečnostní politiky z hlediska veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti pro další období.

Klíčovou roli v systému vnitřní bezpečnosti hraje **Policie ČR**. Důležitou úlohu mají v tomto systému i další orgány činné v trestním řízení (soudy, státní zastupitelství). Aktivity státních orgánů v oblasti zajišťování vnitřní bezpečnosti mohou být doplňovány soukromými bezpečnostními institucemi, jejichž působnost je zákonně vymezena. K posílení Policie ČR a integrovaného záchranného systému jsou na základě usnesení vlády ze dne 8. září 2004 č. 846 využívány **Scénáře vývoje krizových situací vyžadující nasazení součástí ozbrojených sil ČR** (v počtu až 10 260 vojáků).

Zásadní význam pro vnitřní bezpečnostní politiku má rovněž **spolupráce s občany** a jejich sdruženími, a to zejména v oblasti prevence kriminality.

3.2. Boj proti terorismu

Česká republika se soustavně připravuje na možnost **konfrontace s terorismem**. Sumarizaci opatření, jejichž cílem je snížení zranitelnosti území ČR a zájmů ČR v zahraničí, představuje dokument **Národní akční plán boje proti terorismu**. Ten byl poprvé vypracován v průběhu roku 2002. V roce 2005 byla připravena jeho v pořadí již čtvrtá verze (aktualizované znění pro roky 2005 – 2007), která byla vládou schválena dne 16. listopadu 2005 usnesením č. 1466.

Úroveň připravenosti ČR na případný teroristický útok na jejím území nebo proti jejím zájmům v zahraničí je možné označit za odpovídající. Zároveň je však

nutné přiznat, že i zde existují v určitých ohledech dílčí rezervy. Na jejich základě byly stanoveny priority a konkrétní úkoly v oblasti **boje proti terorismu**, např.:

- ❖ Ratifikace a naplnění obsahu Úmluvy OSN o potlačování financování terorismu.
- ❖ Zajištění takové úrovně relevantních oprávnění zpravodajských služeb a Policie ČR vztahujících se k oblasti boje proti terorismu, která odpovídá úrovni oprávnění jejich partnerů v dalších zemích EU a bere v potaz současnou úroveň moderních technologií, zneužívaných v masovém měřítku zločineckými strukturami, včetně teroristů.
- ❖ Vytvoření komplexního dokumentu, který by zmapoval problematiku kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů ČR.
- ❖ Urychlené zajištění funkčnosti vládního utajeného spojení a dalších mechanismů, které umožní pružnou výměnu otevřených i klasifikovaných informací v rámci státní správy a samosprávy, včetně koordinace a předávání informací na mezinárodní úrovni (propojení mezinárodních komunikačních systémů, zejména systémů obsahujících klasifikované informace, s komunikačními systémy v rámci ČR) a předávání informací od a do zastupitelských úřadů ČR.
- ❖ Trvalé prověřování připravenosti záchranných složek integrovaného záchranného systému a vybraných orgánů krizového řízení na zvládnutí potenciálních hrozeb a z nich vyplývajících možných krizových situací, včetně konání relevantních cvičení a jejich důsledného vyhodnocování.
- ❖ Vytváření srozumitelných doporučení pro nejširší veřejnost v ČR k chování v případě mimořádných událostí a krizových situací.
- ❖ Materiální a personální zvládnutí výkonu celé protiteroristické agendy v ČR.

V Národním akčním plánu boje proti terorismu je rovněž řešena problematika **jaderného terorismu a kontroly zákazu ZHN**. Z hlediska boje proti jadernému a radiologickému terorismu je kladen důraz na prevenci, jejímž cílem je nejen předejít konkrétním teroristickým činům, ale zejména zabránit tomu, aby teroristé získali prostředky a příležitost k jejich spáchání. Je tedy třeba zabránit šíření jaderných a radioaktivních materiálů a zajistit jejich ochranu, zavést účinnou ochranu pracovišť nakládajících s velkým množstvím jaderných a radioaktivních materiálů. V poslední době je proto vedle požadavku na posílení fyzické ochrany jaderných zařízení a jaderných materiálů věnována významná pozornost i zvýšení zabezpečení

pracovišť s radioaktivními materiály a kontroly nakládání s vysoce aktivními zdroji ionizujícího záření, včetně způsobů odhalování protiprávních aktivit týkajících se těchto zdrojů a reakce na protiprávní jednání nebo jeho hrozby. Důležitým krokem ke zvýšení fyzické ochrany jaderných zařízení bylo vypracování dokumentu ***Projektová základní hrozba pro jaderná zařízení a jaderné materiály, včetně přeprav jaderných materiálů, v České republice.***

V oblasti ochrany před zneužitím vysoce aktivních zdrojů ionizujícího záření je pozornost věnována tvorbě systému, který povede jednak k zajištění tzv. opuštěných (z důvodů opuštění, ztráty, krádeže, nedovoleného přemístění nebo přepravy) nebo zvláště zranitelných (nepoužívaných, nevhodně skladovaných) zdrojů ionizujícího záření, jednak k předcházení vzniku dalších opuštěných a zranitelných zdrojů. Mezinárodně je úsilí koordinováno Mezinárodní agenturou pro atomovou energii a v rámci EU jejími orgány. V ČR je v souladu s atomovým zákonem za dozor nad nakládáním se zdroji ionizujícího záření odpovědný Státní úřad pro jadernou bezpečnost.

3.3. Boj proti organizovanému zločinu

Boj proti všem formám **organizovaného zločinu** zůstává zásadní prioritou všech subjektů, které se bezpečností zabývají. Jedním z hlavních úkolů v boji proti organizovanému zločinu je vytvářet legislativní a organizační podmínky pro odčerpávání výnosů z trestné činnosti. Z tohoto důvodu byl k 1. červenci 2004 vytvořen nový specializovaný policejní útvar s celostátní působností – **Útvar odhalování nelegálních výnosů a daňové kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování**. Tento krok byl veden záměrem zefektivnit postih daňových trestných činů a zkvalitnit spolupráci mezi Policií ČR a orgány správy daní.

Ve snaze motivovat členy zločineckých společenství ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení vypracovalo MV návrh právní úpravy institutu korunního svědka, který však nebyl Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR schválen. Byl zpracován návrh novely zákona o **zvláštní ochraně svědka** a dalších osob v souvislosti s trestním řízením. Jeho znění reaguje na stav, kdy právní řád neopravňuje Policii ČR provádět operativní šetření ve vztahu k chráněné osobě

a dále je nedostatečně upravena mezinárodní spolupráce ve vztahu k režimu poskytování zvláštní ochrany.

Součástí boje proti organizovanému zločinu je i řešení problematiky **prostituce**. K tomu by měla přispět navrhovaná právní úprava regulace provozování prostituce.

V oblasti **nelegální migrace** jsou hledána a uskutečňována koncepční opatření, která by minimalizovala nelegální migraci na území ČR a vedla cizince k tomu, aby do ČR přijížděli legálně, protože to pro ně bude výhodnější. Vláda pokračuje v realizaci koncepce integrace cizinců. Cílem je přiblížit postavení legálně a dlouhodobě usazených cizinců právnímu postavení občanů ČR a systematicky ochraňovat základní lidská práva a svobody cizinců na území ČR.

Pokračuje činnost mezirezortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců. Nový zákon o zaměstnanosti zpřehledňuje právní podmínky zaměstnávání občanů států EU i cizinců (občanů z tzv. třetích zemí) a vytváří lepší podmínky pro kontrolu jejich zaměstnávání. Prioritou zůstává naplnění Schengenských dohod. K tomu má přispět mezirezortní pracovní skupina pověřená organizací a prováděním hodnotících kontrolních misí v ČR v souvislosti s dokončením příprav na zapojení do schengenské spolupráce. Vláda zároveň stanovila referenční datum 1. června 2006, k němuž bude ČR připravena zahájit hodnotící procedury EU, předcházející plnému zapojení do schengenské spolupráce.

V oblasti **potlačování distribuce, prodeje a zneužívání omamných a psychotropních látek** byly na základě **Národní strategie protidrogové politiky na období 2005–2009** příslušnými resorty zpracovány akční plány její realizace. V kontextu vyváženého uplatňování tří základních směrů (snižování nabídky drog, snižování poptávky po drogách a snižování potencionálních rizik spojených s jejich užíváním) jsou stanoveny dva hlavní cíle:

- ❖ Potírat organizovaný zločin zapojený do nezákonného nakládání s drogami a vymáhat dodržování zákonů ve vztahu k distribuci legálních drog.
- ❖ Snižit užívání všech typů drog a potencionální rizika a škody, které mohou jednotlivcům a společnosti v důsledku jejich užívání nastat.

ČR se bude věnovat vyváženým preventivním a represivním aktivitám a účinné mezinárodní spolupráci v této oblasti.

V **boji proti nelegálnímu obchodu se zbraněmi a radioaktivním materiálem** klade ČR důraz na mezinárodní spolupráci, především se sousedními, ale i s dalšími státy. Byla vytvořena centrální databáze informačního systému pohřešovaných a nalezených zbraní. Kontrola vývozu zboží a technologií dvojího užití je po vstupu ČR do EU prováděna na základě nařízení Rady Evropských společenství č. 1334/2000 v platném znění, přímo použitelném ve všech členských státech. Prováděcím předpisem k tomuto nařízení je zákon č. 594/2004 Sb., jímž se provádí režim Evropských společenství pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití, který nabyl účinnosti dnem 3. prosince 2004.

V souladu s požadavky atomového zákona a mezinárodními závazky je veden Státní systém evidence a kontroly jaderných materiálů, evidence dovezených a vyvezených jaderných položek a evidence držitelů povolení vykonávajících činnosti podléhající povolovacímu řízení. Údaje z databáze jsou předávány Mezinárodní agentuře pro atomovou energii (MAAE) a od 1. května 2004 též Evropské komisi (EK). Výsledky inspekcí provedených inspektory Státního úřadu pro jadernou bezpečnost, MAAE i EK a výsledky mezinárodních misí zajišťovaných MAAE potvrzují v plném rozsahu plnění mezinárodních závazků ČR v oblasti kontroly nešíření jaderných zbraní.

Česká republika se připojila rovněž k mezinárodním iniciativám, jejichž cílem je **snížení hrozby jaderného terorismu**, tj. Proliferation Security Initiative, Globální partnerství proti šíření ZHN G – 8 a Global Threat Reduction Initiative (GTRI). V rámci jednoho z programů GTRI (na základě dohody USA, MAAE a Ruské federace) je připravována možnost odvozu vysoce obohaceného jaderného paliva použitého ve výzkumných reaktorech Ústavu jaderného výzkumu Řež zpět do země výrobce, tj. Ruské federace.

Stejně jako v jaderné oblasti plní ČR veškeré závazky vyplývající z **Úmluvy o zákazu chemických zbraní** (CWC). Realizuje intenzivní systém kontrol u subjektů nakládajících se stanovenými chemickými látkami a aktivně spolupracuje při

mezinárodních inspekcích prováděných inspektory Technického sekretariátu Organizace pro zákaz chemických zbraní (OPCW). Nad rámec plnění závazků vyplývajících z CWC působí ČR v orgánech, podpůrných orgánech a expertních skupinách OPCW, pořádá výcvikové kurzy v oblasti ochrany před chemickými zbraněmi pro smluvní státy CWC a regionální setkání národních úřadů zodpovědných za naplňování CWC. ČR se rovněž zařadila do skupiny donorských zemí, které přispívají na likvidaci chemických zbraní v Ruské federaci. Veškeré nakládání s vysoce nebezpečnými látkami v ČR je povoleno jen na základě licence udělené Státním úřadem pro jadernou bezpečnost.

Česká republika klade důraz na důsledná opatření v oblasti nakládání s jadernými, chemickými a biologickými materiály, vybranými položkami a položkami dvojího užití a svojí účastí v mezinárodních kontrolních režimech preventivně eliminuje rizika z této činnosti vyplývající. Současně tím pro potřeby našeho průmyslu zvyšuje dostupnost nejvyspělejších technologií a otevírá exportní možnosti řadě produktů považovaných z hlediska jejich zneužitelnosti za citlivé.

Novelizací zákona o **zahraničním obchodu s vojenským materiálem** může v případech, které svým usnesením schválí vláda, stát prostřednictvím Ministerstva obrany (MO) nebo MV přímo vstupovat do konkrétních obchodů. V současné době je připravována další novelizace tohoto zákona. Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) ve spolupráci s MV a MO připravilo na základě usnesení vlády ze dne 17. srpna 2004 č. 764 rovněž návrh zákona o nakládání s vojenským materiálem na území ČR, který v současné době nepodléhá žádnému zákonnému povolovacímu ani kontrolnímu režimu.

Vláda v září 2005 provedla analýzu aktuálního stavu **kontroly nakládání s výbušninami pro civilní použití na území ČR** a přijala opatření, která zajistí zvýšení bezpečnosti a účinnosti kontrolních režimů v této oblasti, a to zejména z hlediska bezpečnostních a zahraničněpolitických zájmů ČR. Navržená opatření se promítnou do návrhu právní úpravy zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů. Dále je připravován materiál o současném fungování kontrolních mechanismů, včetně právní úpravy a jeho efektivnosti z hlediska odhalování nedostatků při nakládání s rizikovými materiály.

3.4. Boj proti korupci

Pozornost vlády je trvale věnována **boji proti korupci a dalším formám závažné hospodářské trestné činnosti**, které umožňují pronikání organizovaného zločinu do veřejné správy. Ohrožují tím nejen hospodářskou soutěž, ale i základní principy demokracie, a snižují tak důvěru občanů ve správu věcí veřejných. Zásady politiky v oblasti boje proti korupci jsou zakotveny ve **Vládním programu boje proti korupci v ČR**, který byl vládou poprvé přijat v únoru 1999 a poté je průběžně při jeho vyhodnocování aktualizován v rámci **Zprávy o korupci v ČR**.

Jak vyplývá z **Aktualizovaného vládního programu boje proti korupci**, přednostním úkolem ČR je vytvoření legislativních norem nezbytných pro předcházení korupci ve veřejné správě, např. zákona o střetu zájmů, o kontrole majetku nabytého za dobu výkonu funkce, o neslučitelnosti některých funkcí a o změně některých zákonů (zákon o střetu zájmů), zákona o úpadku, zákona o veřejných zakázkách a dalších.

Mezi priority patří rovněž nalezení vhodné úpravy zavádějící do právního řádu ČR institut trestní odpovědnosti právnických osob, jako nezbytného předpokladu pro přistoupení ČR k Úmluvě OSN proti korupci.

Vláda se v nadcházejícím období bude věnovat také prohlubování spolupráce s nevládními neziskovými organizacemi působícími v oblasti boje proti korupci, což umožní do protikorupčních aktivit lépe zapojit širokou veřejnost. ČR se bude i nadále účastnit boje proti korupci na mezinárodní úrovni.

3.5. Boj s extremismem, rasismem a xenofobií

Česká republika systematicky sleduje problematiku **extremismu**, usiluje o důsledné odhalování a postihování projevů **xenofobie, rasismu, antisemitismu** a věnuje pozornost šíření rasistické a jiné nenávisti prostřednictvím internetu. S použitím preventivních i represivních opatření usiluje o maximální redukci viditelných i latentních forem extremismu. Nemalou úlohu připisuje preventivním

opatření na ochranu příslušníků národnostních a etnických menšin s cílem podporovat bezkonfliktní a tolerantní multikulturní soužití. Významným příspěvkem k prevenci xenofobních postojů veřejnosti jsou vzdělávací aktivity v oblasti lidských práv a multikulturní výchovy a systémový přístup státních orgánů k integraci cizinců. Důraz je kladen na možnost veřejnosti seznámit se se situací v této oblasti – každoročně je zveřejňována **Informace o problematice extremismu na území ČR**, která je integrální součástí Zprávy o vnitřní bezpečnosti.

V gesci MV vyvíjí činnost Pracovní skupina pro boj s extremismem zemí V4 a Rakouska. Jako poradní orgán ministra vnitra dále působí mezirezortní Komise pro boj s extremismem, rasismem a xenofobií. Mezi priority obou těchto uskupení pro rok 2005 patřilo např. potírání antisemitismu, rasistických a extremistických útoků ohrožujících azylanty, migranty a zahraniční pracovníky, zneužívání internetu extremisty. Byl vytvořen funkční systém pro sledování fenoménu extremismu, na němž se podílejí především zpravodajské služby a Policie ČR.

Základní mechanismy efektivní práce Policie ČR ve vztahu k menšinovým komunitám jsou uvedeny ve vládním materiálu **Zpráva o postupu a průběžných výsledcích zavádění Národní strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám**. Policie ČR bude nadále důsledně uplatňovat antidiskriminační postupy v policejní práci; přispějí k tomu nově zřízené funkce styčných důstojníků pro problematiku menšin při všech krajských policejních správách.

3.6. Veřejný pořádek

Vláda analyzuje situaci v oblasti **veřejného pořádku**, odhaluje rizikové faktory a iniciuje návrhy řešení nejen v oblasti represe, ale i v oblasti prevence kriminality. Cílem prevence je minimalizovat rizika a následky související s kriminalitou, zvyšovat pocit bezpečí občanů a posilovat jejich důvěru v Policii ČR a instituce veřejné správy. Zásadním koncepčním materiálem v uvedené oblasti je **Strategie prevence kriminality na léta 2004 – 2007**, kterou vláda schválila usnesením ze dne 28. dubna 2004 č. 393. Prostřednictvím **Republikového výboru pro prevenci kriminality**

bude i nadále vytvářena koncepce preventivní politiky vlády na mezirezortní úrovni a její konkretizace na úrovni místní.

V souladu s plněním **Harmonogramu přípravy a zpracování krizových plánů**, schváleného usnesením Bezpečnostní rady státu ze dne 14. května 2002 č. 295, byla **činnost orgánů krizového řízení a jejich složek** zaměřena na dopracování krizových plánů. V oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti probíhalo v této souvislosti rozpracování typových plánů **Ohrožení zákonnosti velkého rozsahu** a **Migrační vlna velkého rozsahu** do krizových plánů MV, Policie ČR, ostatních ministerstev, správních úřadů a krajů. Souběžně MV a Policie ČR rozpracovaly bezpečnostní opatření pro zajištění svých úkolů, které vyplývají z ostatních typových plánů.

Klíčový význam v oblasti veřejného pořádku má **posilování bezpečí občanů**, mj. snižování kriminality a nehodovosti v silničním provozu a jejich negativních dopadů na občany. Nedílnou součástí je znalost pocitu bezpečí občanů. MV sleduje situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti a její souvztažnost s poznatky z výzkumů zaměřených na vnímání pocitu bezpečí občany. Vláda dále usiluje o zvýšení důvěry občanů v Policii ČR, zejména důrazem na korektní chování příslušníků Policie ČR vůči občanům, jejich profesionalitu a důslednost plnění úkolů.

3.7. Bezpečnost silničního provozu

V rámci Zprávy o vnitřní bezpečnosti Ministerstvo dopravy (MD) analyzuje situaci v oblasti bezpečnosti silniční dopravy, ochrany železniční dopravy a ochrany civilního letectví před protiprávními činy. Z hlediska **bezpečnosti silničního provozu** patříme mezi státy s nejvyšším počtem dopravních nehod (cca 200 tisíc v roce 2005) a vysokým počtem usmrcených (1127) a zraněných (cca 32 tisíc) osob. Novou právní úpravou provozu na pozemních komunikacích se s účinností od 1. července 2006 zavádí řada opatření, která by měla výrazně přispět ke zvýšení bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích v ČR. Současně byla schválena přísnější opatření a sankce za porušení pravidel silničního provozu, reagující na stále vysoký počet přestupků, dopravních nehod i závažnost jejich následků.

3.8. Spolupráce s veřejností, věda, výzkum, vzdělávání

Pro úspěšné naplňování záměrů v oblasti vnitřní bezpečnosti je důležitá **podpora veřejnosti**, spolupráce s nevládními organizacemi a bezpečnostní komunitou, tj. dobrovolným, neformálním, ale relativně ustáleným společenstvím zástupců odborné i laické veřejnosti, aktivně se vyjadřujícím k otázkám bezpečnosti státu a k jeho bezpečnostní politice.

Pro zajištění profesionálního standardu při řešení koncepčních a strategických úkolů podporuje vláda **vědu, výzkum a vzdělávání** v problematice vnitřní bezpečnosti. Zkvalitňována bude i nadále vazba odborných pracovišť pro bezpečnostní politiku na akademická, univerzitní a vysokoškolská pracoviště.

Dílčí závěr:

Podrobné informace o zajištění vnitřní bezpečnosti jsou uvedeny v samostatné *Zprávě o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území ČR v roce 2004*, která byla schválena usnesením vlády ze dne 29. června 2005 č. 827. Současná politika v oblasti vnitřní bezpečnosti ČR zajišťuje bezpečnost občanů, ochranu jejich práv, životů, zdraví a majetku. V rámci boje proti terorismu vláda přijala řadu opatření, která vedou k lepší připravenosti ČR na případný teroristický útok. Bezpečnostní složky zkvalitňovaly boj proti všem formám organizovaného zločinu. Pokračovalo úsilí k vytváření Policie ČR jako moderního bezpečnostního sboru. Odložením účinnosti nového služebního zákona nebyly prozatím vytvořeny podmínky pro personální stabilizaci tohoto sboru. Postupně jsou prosazována preventivní a represivní opatření pro zvýšení bezpečnosti silničního provozu. Daří se plnit opatření vedoucí k úspěšnému zapojení ČR do schengenské spolupráce. Pozornost vlády se intenzivně zaměřovala na boj proti korupci a závažné hospodářské kriminalitě, které umožňují pronikání organizovaného zločinu do veřejné správy a ohrožují nejen hospodářskou soutěž, ale i základní principy demokratického zřízení, čímž podryvají důvěru občanů ve správu věcí veřejných. ČR potlačovala ilegální či nežádoucí obchody se zbraněmi, vojenským materiálem a materiály dvojího užití, včetně realizace příslušných

opatření proti šíření ZHN. Z hlediska krizového řízení na úseku veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti směřovala v roce 2004 hlavní činnost k dopracování krizových plánů.

4. Politika v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi

4.1. Krizové řízení

V oblasti **krizového řízení** byla provedena novelizace právních předpisů vztahujících se k této oblasti, zejména v souvislosti s reformou veřejné správy a přijetím zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů. V oblasti krizového řízení se změny týkaly především přenesení práv a povinností okresního úřadu na orgány kraje.

Mezi hlavní úkoly orgánů krizového řízení na ústřední a krajské úrovni do konce roku 2004 patřilo zpracování krizových plánů. **Závěrečnou zprávu o plnění Harmonogramu přípravy a zpracování krizových plánů** vzala Bezpečnostní rada státu na vědomí usnesením ze dne 6. června 2005 č. 56. Zpráva obsahovala zhodnocení stavu zpracování krizových plánů. V této souvislosti upozornila na některé problémy, které se objevily jak v přípravném období, tak i v průběhu zpracování.

V rámci zpracovávání dokumentu **Analýza bezpečnostního systému ČR** byly zjištěny problémy týkající se tzv. krizové legislativy; vyplynuly zejména z vyhodnocení povodní v roce 2002, z poznatků při zpracování krizových plánů a jejich přílohových částí a z podnětů získaných z aplikace předpisů orgány krizového řízení na všech úrovních. Opatření k řešení zjištěných problémů se stala součástí dokumentu **Návrhy optimalizace současného bezpečnostního systému ČR**, schváleného usnesením vlády ze dne 21. září 2005 č. 1214. Splnění úkolů a opatření uvedených v tomto dokumentu je třeba považovat za prioritní úkol pro oblast krizového řízení v dalším období.

4.2. Civilní nouzové plánování

V oblasti **civilního nouzového plánování** je ústředním orgánem státní správy MV (generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR – GŘ HZS ČR), které sjednocuje postupy ministerstev a jiných ústředních správních úřadů zejména při realizaci **Akčního plánu civilního nouzového plánování** Vyššího výboru pro civilní nouzové plánování NATO a **Ministerské směrnice pro civilní nouzové plánování NATO** pro příslušné období. Oblast civilního nouzového plánování není dosud ošetřena obecně závazným právním předpisem. Proto byl ve spolupráci s ministerstvy a dalšími ústředními správními úřady vypracován návrh **Koncepce civilního nouzového plánování**, který je připraven k dalšímu jednání v rámci činnosti Výboru pro civilní nouzové plánování.

Jedním z přednostních úkolů ČR je **ochrana kritické infrastruktury**, jejímž cílem je zabezpečit fungování systémů a prostředků pro potřeby obyvatelstva a zachování funkčnosti státní správy. Ochrana kritické infrastruktury je předmětem jednání jak v rámci ČR, tak s mezinárodními organizacemi, zejména EU a NATO, a je řešena především Výborem pro civilní nouzové plánování. K tomu byla vypracována úvodní studie na zabezpečení informačních systémů nezbytných pro chod kritické infrastruktury v ČR.

Dále lze obecně konstatovat, že v rámci **prevence** je zabezpečována oblast **ochrany a bezpečnosti komunikačních a informačních systémů** i oblast **archivnictví**.

4.3. Integrovaný záchranný systém, ochrana obyvatelstva

V oblasti **integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva** jsou působnost a pravomoc státních orgánů, orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob upraveny především zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Základním realizačním dokumentem v systému ochrany obyvatelstva je **Koncepce ochrany obyvatelstva**

do roku 2006 s výhledem do roku 2015, schválená usnesením vlády ze dne 22. dubna 2002 č. 417 a změněná usnesením vlády ze dne 5. ledna 2005 č. 21.

Česká republika se rovněž aktivně a úspěšně zapojuje do mezinárodních záchranných operací při mimořádných událostech v zahraničí a poskytování humanitární pomoci do zahraničí. Při pomoci do zahraničí se výrazně zvýšila solidarita našich občanů, a to zejména prostřednictvím telefonických dárcovských krátkých textových zpráv – SMS.

K zajištění bezpečnosti ČR významně přispívá její zapojení do mezinárodních bezpečnostních a varovacích systémů. Integrovaný záchranný systém zabezpečuje prostřednictvím operačního a informačního střediska MV – GŘ HZS ČR funkci kontaktního místa ČR (tzv. národní místo varování) při různých hrozbách, které vyžadují vzájemnou informovanost tak důležitou, že informování upravují mezinárodní smlouvy, předpisy nebo spojenecké závazky.

4.4. Ochrana před povodněmi

Oblast **ochrany před povodněmi** je upravena zákonem č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů. Vodní zákon zavedl princip sdílených kompetencí, kdy ústředními vodoprávními úřady jsou, v souladu s jasným vymezením působností, Ministerstvo zemědělství (MZe), Ministerstvo životního prostředí (MŽP), Ministerstvo zdravotnictví (MZ), MD a MO. Podle sdílených kompetencí je ústředním vodoprávním úřadem ve věcech ochrany před povodněmi MŽP s výjimkou zabezpečení přípravy záchranných prací při povodni, které přísluší MV. V působnosti MZe je oblast správy vodních toků.

Lze konstatovat, že ochraně před povodněmi je věnována soustavná pozornost. K tomu vláda schválila **Strategii ochrany před povodněmi pro území ČR** a vzala na vědomí materiál **Záměry tvorby programů prevence před povodněmi**, který definoval tyto programy v gesci jednotlivých odpovědných rezortů. Povodňová problematika se promítla i do koncepcí jednotlivých rezortů, např. do **Koncepce vodohospodářské politiky na léta 2004 – 2010** a do **Státní politiky životního prostředí**. Stala se i součástí procesu plánování v oblasti vod: Plán

hlavních povodí má být vládě předložen do konce roku 2006 a 8 plánů oblastí povodí příslušným krajům do konce roku 2009. Současně je tato problematika řešena v souladu s dokumentem **Návrh optimalizace současného bezpečnostního systému ČR.**

4.5. Ochrana před účinky nebezpečných chemických látek a ionizujícího záření

V souladu s legislativou EU je trvale legislativně harmonizována oblast **ochrany životního prostředí před škodlivými účinky nebezpečných chemických látek a chemických přípravků** tak, aby nakládáním s nimi nebylo ohroženo životní prostředí, životy a zdraví osob. V oblasti **ochrany osob a životního prostředí před nežádoucími účinky ionizujícího záření** vykonává řadu činností Státní úřad pro jadernou bezpečnost, a to jak v situacích, kdy zdroje ionizujícího záření (příčemž jaderný reaktor je jedním ze zdrojů ionizujícího záření) jsou využívány kontrolovaně, tak v situacích, které lze charakterizovat jako mimořádné události. Základním právním dokumentem pro oblast jaderné bezpečnosti, radiační ochrany, fyzické ochrany a havarijní připravenosti je zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zákon definuje řadu důležitých pojmů, např. radiační nehodu, radiační havárii, radiační mimořádnou situaci a havarijní ozáření, vnitřní a vnější havarijní plán a havarijní řád. Specializovaným pracovištěm, které zajišťuje odbornou, technickou a metodickou podporu pro krizové plánování a řízení, je Krizové koordinační centrum Státního úřadu pro jadernou bezpečnost.

4.6. Oblast zdravotnictví

Při zajištění bezpečnosti ČR má v oblasti životních a dalších významných zájmů nenahraditelnou roli oblast **zdravotnictví**, zabezpečující připravenost na zvládnutí situací hromadného postižení osob na zdraví takového rozsahu, který si vyžádá přijetí mimořádných opatření, od úrovně uplatnění traumatologických plánů až po krizová opatření. Pro vytipované hrozby jsou zpracovány typové plány

(epidemie – hromadné nákazy osob, hromadné postižení osob na zdraví mimo epidemie včetně hygienických režimů, narušení dodávek léčiv a zdravotnických prostředků velkého rozsahu).

Za jednu z aktuálně nejzávažnějších hrozeb je považováno **teroristické zneužití vysoce nebezpečných biologických agens**, proti kterým není dostatečně účinná prevence ani léčba. V této oblasti je ČR zapojena do systému rychlého monitoringu rizikových situací zneužití biologických agens v rámci států Evropského společenství (Early Warning Report System). Vážným problémem je, že zatím nejsou v rámci rezortu zdravotnictví k dispozici zařízení, která by pracovala v podmínkách standardů bezpečnosti BL 3 nebo BL 4, tj. taková, která by bez rizika úniku zmíněných vysoce nebezpečných agens do okolí zajistila bezpečnou mikrobiologickou diagnostiku a izolaci nemocných. Řešení takovéto eventuální situace by si vyžádalo přijetí krizových opatření spojených s použitím ozbrojených složek.

Specifickou hrozbou je možný vznik pandemie chřipky vyvolané novou variantou chřipkového viru. Základem přijímaných opatření je ***Národní pandemický plán pro případ pandemie chřipky vyvolané novou variantou chřipkového viru.*** Národní pandemický plán byl schválen usnesením vlády ze dne 29. října 2001 č. 1103 a novelizován usnesením vlády ze dne 10. listopadu 2004 č. 1107. Na úseku protiepidemické připravenosti podle Národního pandemického plánu je v ČR vytvořena zásoba antivirotika Tamiflu pro 6 % obyvatel, která bude zvýšena o dalších 6 % v roce 2006. Je konstatována nízká úroveň preventivního proočkování populace ČR, bez ohledu na přijetí vyhlášky č. 225/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 589/2004 Sb., o úhradách léčiv a potravin pro zvláštní lékařské účely, již byly zvýšeny úhrady při očkování.

Limitujícím faktorem připravenosti systému zdravotnictví je okamžitá příjmová kapacita lůžkových zdravotnických zařízení k zajištění hromadného příjmu těžkých případů poškození na zdraví. Kapacitu nejvíce omezuje konečný počet odborného zdravotnického personálu a počet operačních sálů s lůžky následné intenzivní péče, vybavených potřebnou zdravotnickou technikou. Možnosti zdravotnictví při řešení

zdravotních postižení při mimořádných událostech a za krizových situací významně limituje rovněž stav připravenosti zdravotnických pracovníků k těmto činnostem.

Relativně samostatným úsekem zajištění bezpečnosti je i v oblasti zdravotnictví zajištění připravenosti k obraně státu. Na tomto úseku činnosti má význam součinnost s MO při operační přípravě státního území a přípravě realizace opatření, především vytvořením sítě zařízení kritické zdravotnické infrastruktury s požadovanou lůžkovou kapacitou v celkovém součtu 27 000 lůžek.

V rámci optimalizace současného bezpečnostního systému ČR zpracuje MZ návrh zákona o zdravotnické záchranné službě. V úzké součinnosti s ostatními rezorty bude navrhována úprava dalších právních předpisů s cílem vytvořit jednotný zdravotnický záchranný systém, zajištěný i pro krizové situace dlouhodobého charakteru. Základním nástrojem koordinace se stane **koncepce krizové připravenosti zdravotnictví**. Horizontem jejího zpracování je rok 2006.

4.7. Ochrana kulturních památek

V oblasti **ochrany kulturních památek** zajišťuje Ministerstvo kultury (MK) ve smyslu kompetenčního zákona ochranu vlastních kulturních památek, sbírek muzejní povahy, předmětů kulturní hodnoty a dalších významných kulturních statků. Ochranu kulturního dědictví před mimořádnými událostmi zajišťuje MK nejen v rámci vnitrostátního plánování (havarijního a krizového), ale i na poli mezinárodní spolupráce, a to především k realizaci Úmluvy na ochranu kulturních statků a Protokolu k úmluvě na ochranu kulturních statků (tzv. Haagská úmluva). Spolupracuje také s nevládní organizací UNESCO a dalšími partnerskými organizacemi členských zemí EU.

4.8. Požární ochrana

V oblasti **požární ochrany** se podstatně zkvalitnila odborná, personální a dokumentační příprava, což se projevuje zvýšením účinnosti zásahů profesionálních jednotek. Přetrvávajícím problémem je investiční poddimenzování potřeb jednotek požární ochrany **na státní a zejména samosprávné úrovni**. Více

než 90 % zásahových cisteren jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí a téměř 40 % zásahových cisteren HZS ČR je starších 16 let. Dvojnásobně tak překročily obvyklou mez životnosti a neměly by se objevovat na silnicích.

Dílčí závěr:

Podrobné informace o stavu ve výše uvedených oblastech, včetně vzdělávání v oblasti krizového řízení, jsou uvedeny v samostatné Zprávě o stavu zajištění bezpečnosti ČR v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi. Současný systém ochrany před mimořádnými událostmi dostatečně zajišťuje trvalou materiální a organizační připravenost a akceschopnost Hasičského záchranného sboru ČR a ostatních složek integrovaného záchranného systému k likvidaci následků přírodních katastrof a jiných mimořádných událostí. Důraz je kladen na zintenzivnění všech forem ochrany osob a majetku při mimořádných událostech a preventivních opatření proti nebezpečí terorismu.

5. Hospodářská politika a zajištění bezpečnosti

5.1. Rozvoj – výkonnost hospodářství ČR (dlouhodobý a vyvážený růst HDP)

Zajištění bezpečnosti ČR závisí ve značné míře na **výkonnosti naší ekonomiky**. Hospodářská politika státu byla ovlivněna probíhající reformou veřejných financí s cílem dosažení stability veřejných rozpočtů a zajištění finančního a devizového hospodářství.

Meziroční růst hospodářství ČR již po řadu čtvrtletí neklesl pod čtyřprocentní hranici. Struktura ekonomického růstu vyjádřeného vývojem hrubého domácího produktu (HDP) ve sledovaném období se i z perspektivního pohledu jeví poměrně příznivě, růst byl tažen zejména investicemi a vývozem zboží. Ve sledovaném období odeznívaly některé jednorázové dopady plynoucí ze vstupu ČR do EU.

Významným zdrojem HDP je v ČR průmysl. ČR je jednou z mála rozvinutých zemí, kde průmysl ve srovnání se službami získává stále větší podíl v ekonomice. Na tvorbě HDP se podílí více než 30 % a dlouhodobě vykazuje vysoký růst. Díky vysoké investiční aktivitě, která stimuluje strukturální změny v některých perspektivních odvětvích a oborech, se postupně rozvíjejí odvětví vytvářející vyšší přidanou hodnotu na úkor odvětví náročných na energie a pracovní sílu. ČR se postupně přibližuje struktuře průmyslu běžné ve vyspělých státech západní Evropy.

Od roku 2004 se výrazně dynamizovaly všechny základní ukazatele zahraničního obchodu ČR. V roce 2004 bylo dosaženo historicky nejvyšší hodnoty exportu (1713,7 mld. Kč), což představovalo nárůst o 25 % ve srovnání s rokem 2003. K akceleraci růstu vývozu i dovozu došlo zejména od května 2004, tedy po vstupu ČR do EU. Zatímco v roce 2004 skončilo srovnání dovozu a vývozu schodkem 21 mld. Kč, v roce 2005 se očekává čisté saldo zahraničního obchodu ve výši cca 40 mld. Kč.

I přes dosažený pokrok je energetická náročnost tvorby HDP v ČR (včetně náročnosti elektroenergetické) stále téměř dvojnásobná ve srovnání s průměrem v původních 15 členských státech EU. Proto vláda ve **Státní energetické koncepci** přijala některá opatření: stanovila tempo ročního poklesu energetické náročnosti HDP v intervalu 3,0 – 3,5 % a tempo ročního poklesu elektroenergetické náročnosti tvorby HDP v intervalu 1,4 – 2,4 % a rozhodla dále nezvyšovat absolutní výši spotřeby primárních zdrojů energie. V roce 2005 vláda dále schválila **Národní program hospodárného nakládání s energií a využívání jejich obnovitelných a druhotných zdrojů na roky 2006 – 2009**, který podporuje realizaci požadavků směrnic EU zaměřených na využití obnovitelných zdrojů energie, energetickou efektivnost a využití alternativních paliv v dopravě. Jedním z nástrojů realizace tohoto programu je **Státní program na podporu úspor energie a využití obnovitelných zdrojů energie**, který je vyhlašován od roku 1999.

5.2. Podpora rozvoje a konkurenceschopnosti obranného průmyslu ČR a jeho účast na krytí potřeb ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranných sborů, záchranných a havarijních služeb

Obranný průmysl se na území dnešní ČR těší dlouholeté tradici a má dobré jméno v mnoha zemích světa. Po poněkud problematické situaci v 90. letech 20. století, kdy probíhal proces konverze a vlastnické transformace a kdy nebyly ze strany Armády ČR realizovány žádné významnější zakázky, je v současné době situace v obranném průmyslu víceméně stabilní. Pozitivy obranného průmyslu ČR jsou vedle dlouholeté výrobní tradice i vysoká kvalita výrobků, často ve spojení s nižší cenou oproti konkurenčním výrobkům, vysoká odborná kvalita pracovní síly, kvalitní zastupování subjektů obranného průmyslu Asociací obranného průmyslu ČR a Asociací leteckých výrobců ČR, zvyšování kvalitativních charakteristik firem (certifikace, kodifikace, standardizace, akreditace).

Obranný průmysl ČR je schopný nabídnout ozbrojeným silám ČR výrobky na světové úrovni. Mezi hlavní oblasti obranného průmyslu ČR patří výzkum, vývoj a opravy letecké techniky, cvičná a lehká bojová letadla, pěchotní zbraně a munice, radiolokační technika a pasivní průzkumné prostředky, terénní a nákladní automobily, prostředky ochrany proti ZHN, simulační technologie, тренаžéry a výcviková zařízení, prostředky přenosu utajených informací, opravy a modernizace obrněné pásové a kolové techniky, letecké a protiletadlové kanóny do ráže 30 mm, radiokomunikační a telekomunikační technika, ženijní a týlová technika a materiál, výstroj, osobní výbava a ochrana jednotlivce, výstavba a modernizace vojenské infrastruktury.

Negativy obranného průmyslu ČR jsou nízká kapitálová vybavenost, nedostatek prostředků na výzkum a vývoj, obtížný přístup k finančním zdrojům, zastaralost výrobní základny, nízká exportní výkonnost a relativně nízká produktivita práce. MPO a další zainteresované rezorty ovlivňují vývoj obranného průmyslu ČR podporou výzkumu a vývoje (programy IMPULS a TANDEM), proexportní politikou (podpora účasti na mezinárodních výstavách a veletrzích formou oficiální účasti ČR nebo finančního příspěvku), spoluprací s asociacemi, podporou účasti zástupců obranného průmyslu ČR v orgánech a institucích NATO a EU, podporou účasti v programech EXIT a ROZVAHA, možností zapojení podniků do programů podpory malého a středního podnikání, zdokonalováním legislativy (zákon o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, zákon o zadávání veřejných zakázek,

zákon o ochraně utajovaných informací) a kompenzační programy průmyslové spolupráce (offsetové programy).

Z mezinárodního hlediska má podporu i plánovaná činnost Evropské obranné agentury, která usiluje o vytvoření společného celoevropského trhu s obrannými zařízeními (odstranění roztržštěnosti a duplicit) a řešení problémů spojených s realizací projektu zajištění bezpečnosti dodávek.

5.3. Hospodářská opatření pro krizové stavy

V oblasti **zajišťování hospodářských opatření pro krizové stavy** jsou působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob upraveny především zákonem č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů. Základním realizačním dokumentem v systému zajišťování těchto opatření je ***Koncepce Správy státních hmotných rezerv v oblastech hospodářských opatření pro krizové stavy včetně státních hmotných rezerv a zajišťování ropné bezpečnosti.***

Pokud jde o rozvoj systému sledovaných opatření, základním výkazovým dokumentem k zajištění bezpečnosti ČR jak v oblasti hospodářské mobilizace, tak v oblasti nouzového hospodářství je plán vytváření civilních zdrojů a stanovení souhrnného požadavku na civilní materiálové zdroje k zajištění bezpečnosti ČR v této oblasti. Prioritou bylo a je doplnit nebo upravit zpracované plány, tj. plán nezbytných dodávek a plán hospodářské mobilizace, z hlediska nových potřeb a z nich vyplývajících požadavků na věcné zdroje v rámci lichého roku dvouletého cyklu plánování civilních zdrojů a zahájit plánovací proces pro zajištění civilních zdrojů v letech 2007 a 2008.

V oblasti využívání informační podpory hospodářských opatření pro krizové stavy se zvýšila úroveň využívání specializovaných nástrojů informační podpory těchto opatření, a to informačního systému ARGIS a softwarového nástroje EPOZ (systém pro zajištění nezbytných dodávek během krizových situací, který slouží potřebám pracovníků orgánů krizového řízení).

K ověření a procvičení pravidel a způsobů **zabezpečení věcných zdrojů** stanovených **Metodikou pro vyžadování věcných zdrojů za krizové situace**, schválenou usnesením vlády ze dne 7. dubna 2003 č. 345, se za řízení Správy státních hmotných rezerv uskutečnila cvičení ZDROJE 2003 a ZDROJE 2005 s účastí ústředních správních úřadů a vybraných krajských úřadů. Účelem cvičení bylo také prakticky ověřit funkčnost podpůrného jednotného softwarového nástroje EPOZ. Cvičení potvrdila, že pracovníci orgánů veřejné správy a vybraných ekonomických subjektů jsou připraveni zajistit plnění úkolů hospodářských opatření pro krizové stavy.

Pro zajištění obranyschopnosti státu, pro odstraňování následků krizových situací a pro ochranu životně důležitých hospodářských zájmů státu jsou na základě předpokládaných potřeb vytvářeny **státní hmotné rezervy**. Součástí hmotných rezerv jsou i nouzové zásoby ropy a vybraných ropných produktů, které jsou vytvářeny podle zákona č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy. Hmotné rezervy, ačkoli jsou přednostně určeny pro řešení krizových situací, mohou být (a v praxi jsou) používány i v období mimo krize k zajištění výpadků dodávek na tuzemském trhu, čímž přispívají k předcházení vzniku mimořádných situací.

5.4. Finance

Výdaje na zajištění bezpečnosti státu a právní ochranu jsou z podstatné části realizovány v rozpočtových kapitolách MO, MV, Ministerstva spravedlnosti, Správy státních hmotných rezerv a Bezpečnostní a informační služby. Souhrn výdajů tohoto druhu ve výše uvedených kapitolách v období 2003–2005 představuje cca 99 % celkových výdajů.

v mld. Kč

Druh výdaje/období	Obrana	Civilní připravenost na krizové stavy	Bezpečnost a veřejný pořádek	Právní ochrana	Požární ochrana a IZS	Bezpečnost státu a právní ochrana
2003	44,6	1,5	31,5	16,6	7,5	101,7
2004	42,5	1,5	33,6	18,1	7,6	103,3
2005	42,9	1,8	38,3	17,6	7,5	108,1

V meziročním vyjádření v absolutních hodnotách je zřejmý mírný nárůst těchto výdajů. V poměru k celkovým výdajům státního rozpočtu je v této střednědobé projekci zachován podíl cca 11,9 %. O mírném nárůstu úrovně výdajů na zajištění bezpečnosti státu a právní ochranu by bylo možné uvažovat v případě důslednější aplikace rozpočtového třídění výdajů státního rozpočtu u ostatních kapitol (rezortů), a to jak v plánovací, tak v jeho realizační fázi.

Dílčí závěr:

Hospodářská politika vytváří dostatečné podmínky pro zajištění bezpečnosti ČR, příznivě ovlivňuje produkci zdrojů a významně přispívá k eliminaci bezpečnostních rizik. Ekonomika je stabilizovaná, významným zdrojem HDP je průmysl. Zvýšená pozornost je věnována snižování energetické náročnosti a vytváření státních hmotných rezerv. Trvalá pozornost je poskytována obrannému průmyslu a zvyšování jeho konkurenceschopnosti. Z mezinárodního hlediska má podporu i plánovaná činnost Evropské obranné agentury. Mezi priority je řazena podpora systému hospodářských opatření pro krizové stavy a plán vytváření civilních materiálových zdrojů k zajištění bezpečnosti ČR.

6. Politika v oblasti veřejné informovanosti

Všechny orgány státní správy a samosprávy i Bezpečnostní rada státu a zpravodajské služby podstatně zlepšují kvalitu **obsahu informací v oblasti veřejné informovanosti občanů** k problematice bezpečnosti na svých veřejných internetových stránkách. Ke stejnému účelu slouží i **Portál veřejné správy**, který spravuje Ministerstvo informatiky. V současné době probíhá v gesci MV (GŘ HZS ČR) intenzivní plánování a příprava k vybudování konzistentního **Informačního systému krizového řízení ČR**, který bude integrovat stávající lokální systémy. Cílem Informačního systému krizového řízení je vytvoření takového centrálního nástroje, který bude umožňovat zejména využití a vzájemnou komunikaci již existujících a provozovaných (dílčích) informačních systémů napříč celou strukturou orgánů krizového řízení a databází využívaných pro podporu krizového řízení. Na základě

dosavadních krizových situací lze konstatovat, že úroveň koordinace informování veřejnosti o konkrétní krizové situaci se postupně zlepšuje. Základem mediálního působení v krizových situacích je dokument **Závazné zásady komunikace Ústředního krizového štábu s médii**. Činnost mediální skupiny při Ústředním krizovém štábu je podle potřeby efektivně zajišťována MV či MO, v závislosti na tom, který ministr Ústřednímu krizovému štábu předsedá.

V návaznosti na **Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015**, schválenou usnesením vlády ze dne 22. dubna 2002 č. 417, byl vydán Pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, čj. 12 050/03–22 ze dne 4. března 2003, k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů základních a středních škol v rozsahu šesti vyučovacích hodin ročně. Odbornou pomoc školám poskytují zejména hasičské záchranné sbory krajů a další složky integrovaného záchranného systému, které aktivně vstupují také do přípravy pedagogických pracovníků na výuku této tematiky. Prověřování realizace uvedeného pokynu provádí Česká školní inspekce. Začleněním tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do školního vzdělávání jsou vytvořeny základní předpoklady k tomu, aby budoucí generace přijímala informace o možných ohroženích s větší vážností.

Pro nejširší veřejnost jsou zároveň připravována určitá srozumitelná doporučení k chování v případě mimořádných událostí (v první etapě formou manuálů pro potřeby orgánů místní samosprávy).

Hlavní úlohu v informování obyvatelstva při přípravě na mimořádné události sehraává obecní úřad, který za tímto účelem organizuje školení. Podle § 15 odst. 4 zákona č. 239/2000 Sb. a § 21 zákona č. 240/2000 Sb., seznamuje právnické a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení, s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi, ochranou obyvatelstva, krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení. K naplnění zákonných povinností ohledně přípravy a výchovy obyvatelstva může obecní úřad využívat poměrně široké palety forem ovlivňování veřejnosti, směřovaných k různým cílovým skupinám. Jsou to například přednášky, besedy, informační kanceláře, semináře, regionální rozhlas a televize (pořady zaměřené na vzdělávání přizpůsobené místním podmínkám), regionální tisk

(pravidelné či občasné články, abeceda civilní ochrany apod.), sportovně vzdělávací aktivity (cvičení a soutěžní disciplíny ve spolupráci se složkami integrovaného záchranného systému) apod.

Veřejná síť **elektronických komunikací** je důležitým prostředkem krizového řízení a zajištění základních potřeb a ochrany zdraví a života obyvatel za krizových stavů. Největším nebezpečím bude tato síť muset čelit zejména za krizových situací, kdy bude přetěžována zvýšením poptávky účastníků o služby elektronických komunikací, nebo bude cíleně narušována ve snaze o oslabení řídicí funkce státu.

Za krizových stavů musí být proto provozování veřejných komunikačních sítí a poskytování veřejných komunikačních služeb regulováno tak, aby mohly být tyto služby přednostně poskytovány uživatelům zajišťujícím bezpečnost ČR. Vláda může svým nařízením podle § 22 odst. 1 zákona č. 241/2000 Sb., k tomu stanovit podmínky, ale pouze za krizového stavu. V souladu s doporučením Výboru pro plánování civilních komunikací NATO byly připraveny **legislativní podmínky**, které stanovují povinnost **přednostně poskytovat služby** elektronických komunikací vybraným účastníkům v rámci zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích.

Česká republika je zastoupena ve **Výboru pro plánování civilních komunikací** (Civil Communications Planning Committee) NATO. Tento plánovací výbor je zodpovědný za záležitosti civilních komunikací (elektronická komunikace a poštovní služby) v rámci civilního nouzového plánování (CNP) NATO. CNP v této oblasti zajišťuje dostupnost komunikačních služeb pro politické, ekonomické a vojenské účely.

Dílčí závěr:

Politika v oblasti veřejné informovanosti vede ke zvyšování kvality obsahu informací poskytovaných občanům v problematice bezpečnosti. Postupně se zlepšuje i úroveň koordinovanosti informovanosti veřejnosti o konkrétní krizové situaci.

7. Ochrana utajovaných skutečností (informací)

Pro oblast ochrany utajovaných skutečností byl zákonem č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností, zřízen **Národní bezpečnostní úřad** (NBÚ) jako ústřední správní úřad. NBÚ zajišťuje zejména jednotné provádění ochrany utajovaných skutečností v ČR (nově informací), bezpečnostních prověrek, provádí certifikaci informačních systémů nakládajících s utajovanými informacemi, koordinuje výzkum a vývoj prostředků k ochraně utajovaných informací a zajišťuje jejich certifikaci a distribuci. Dále vydává standardy pro oblast informačních systémů, administrativní a fyzické bezpečnosti a pro oblast kryptografické ochrany a podílí se na mezinárodní spolupráci. Prostřednictvím NBÚ se vykonává státní dozor, správní trestání a vedení správních řízení s fyzickými osobami i organizacemi za porušení zákonem stanovených povinností při ochraně utajovaných informací.

Od roku 1998, kdy došlo k přijetí zákona č. 148/1998 Sb., se přes počáteční problémy (podcenění této problematiky po roce 1989, velký počet žádostí o bezpečnostní prověrky, nedostatek odborníků atd.) činnost v oblasti ochrany utajovaných informací postupně zlepšovala. Největším problémem bylo dojít ke shodě **v přijetí nové právní úpravy**. Z tohoto důvodu byla platnost zákona č. 148/1998 Sb. několikrát prodlužována. S platností od 1. ledna 2006 nabyl účinnosti zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, a zákon č. 413/2005 Sb., o změně zákonů v souvislosti s přijetím zákona o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Oba zákony odstraňují řadu nedostatků, které se vyskytly v průběhu uplatňování zákona č. 148/1998 Sb. Hlavními cíli zákona č. 412/2005 Sb. je odstranit aplikační složitosti, zavést nové instituty, uskutečnit průhledné a jasné procesní úpravy v oblasti rozhodování NBÚ a odstranit přetěžování kapacit úřadu, způsobené zejména velkým počtem žádostí statutárních orgánů o vydání osvědčení nebo potvrzení v oblasti ochrany utajovaných informací. Stejně jako dosud upravuje tento zákon dvě základní oblasti: oblast ochrany utajovaných informací a oblast bezpečnostní způsobilosti.

Personální bezpečnost je i nadále zásadním druhem zajištění ochrany utajovaných informací. Tvoří ji výběr fyzických osob, které mají mít přístup k utajovaným informacím, ověřování podmínek pro jejich přístup k utajovaným

informacím a jejich výchova a ochrana. K jejímu dalšímu rozvoji přispěje od ledna 2006 nabytí účinnosti zákona č. 412/2005 Sb. V tzv. bezpečnostním řízení jsou nově stanovena přesná a konkrétní procesní pravidla a postupy, posilující právní jistoty účastníka řízení a umožňující lepší předvídatelnost práva v uvedené oblasti. Výchova osob, které budou mít přístup k utajovaným informacím, bude spočívat i nadále v jejich pravidelném proškolení z právních předpisů v oblasti ochrany utajovaných informací.

Obdobně je tomu v případě **průmyslové bezpečnosti**, což je systém opatření na ochranu utajovaných informací uplatňovaných u organizací, resp. podnikatelů, u nichž dochází k podobnému zpřesnění procesu jako u prověřování osob fyzických.

Fyzická bezpečnost, dříve označovaná jako technická a objektová bezpečnost, stanoví postupy a pravidla pro ochranu utajovaných informací pomocí technických prostředků, organizačních opatření a režimových opatření s cílem umožnit bezpečné vytváření, zpracovávání, projednávání, ukládání a likvidaci utajovaných informací, a to podle konkrétní situace v závislosti na stupni utajení a rozsahu rizik. Kvalitu a spolehlivost používaných technických prostředků ověřuje NBÚ jejich certifikací; i zde bylo dosaženo dobré úrovně.

Národní bezpečnostní úřad odpovídá za prosazování ochrany utajovaných informací **v oblasti zpracování dat v informačních systémech**, zajišťování hodnocení bezpečnosti a certifikace informačních systémů a kryptografických prostředků určených pro sběr, tvorbu, zpracování, ukládání, zobrazení a přenášení utajovaných informací a za provádění měření kompromitujícího elektromagnetického vyzařování. S tím souvisí odpovědnost NBÚ za plnění mezinárodních závazků a za mezinárodní spolupráci při realizaci předpisů vyplývajících z členství ČR v NATO a v EU, v roli národní bezpečnostní akreditační autority za akreditaci informačních systémů NATO a EU rozmístěných na území ČR, za řízení kryptografické ochrany utajovaných informací v orgánech státu a u podnikatelů, za zajištění výzkumu, vývoje, výroby a distribuce kryptografických materiálů a kryptografických prostředků, za rozvoj kryptologie, kryptografie a kryptoanalýzy. Zaměstnanci NBÚ provádějí pro orgány státu a podnikatele nakládající s utajovanými informacemi měření kompromitujícího elektromagnetického vyzařování (TEMPEST), měření útlumu stínících komor, zónová měření a obranně-bezpečnostní prohlídky. Po vstupu ČR do EU došlo k nárůstu utajované komunikace. Proto je věnována značná péče budování

zabezpečení elektronických přenosů utajovaných dat. Na základě materiálu **Komplexní koncepce vládního utajeného spojení**, schváleného usnesením vlády ze dne 4. února 2004 č. 112, ve znění usnesení vlády ze dne 7. července 2005 č. 855, je budováno nové vládní utajené spojení, které umožní výměnu utajovaných informací v rámci vybraných orgánů veřejné správy, včetně informací v mezinárodním styku.

Administrativní bezpečnost stanovuje postupy, podle kterých jsou utajované informace označovány a evidovány, a dále určuje podmínky manipulace s nimi, včetně rozsahu, podoby a způsobu použití evidenčních pomůcek, postupů při změně a zrušení stupně utajení utajované informace a postupy při jejich ničení. Orgány státu, kterým jsou poskytovány nebo které poskytují utajované informace v rámci mezinárodní spolupráce prostřednictvím ústředních registrů, zřizují vlastní registry utajovaných informací. Souhlas ke zřízení těchto registrů utajovaných informací vydává NBÚ, který jejich činnost rovněž metodicky řídí. **Byla zcela dobudována plně funkční struktura registrů utajovaných informací NATO.** V rámci vstupu ČR do EU bylo nutné vybudovat rozsáhlý **systém registrů utajovaných informací EU, pokrývající celou oblast státní správy**, a zároveň vyškolit jejich personál. Jedná se o celkem 34 registrů všech stupňů utajení.

ČR **uzavírá mezinárodní dohody**, na základě kterých koordinuje výměnu utajovaných informací. Do konce roku 2004 byly uzavřeny a podepsány mezinárodní dvoustranné dohody o ochraně předávaných utajovaných informací se Slovenskem, Litvou, Lotyšskem, Izraelem, Velkou Británií, Německem, Estonskem, Ukrajinou, Ruskou federací, Italskou republikou, Polskem a s Francouzskou republikou. Další jednání, která v současné době probíhají, jsou již vedena s přihlédnutím k tomu, že tyto dohody budou schvalovány Parlamentem ČR. V letošním roce se jedná o uzavření dohod o ochraně utajovaných informací se Španělskem, Portugalskem, Švýcarskem, Maďarskem, Bulharskem, Švédskem a Tureckem. V případě Bulharska, Švédska a Turecka se jednání nacházejí v počáteční fázi.

Dílčí závěr:

Národní bezpečnostní úřad každoročně předkládá Bezpečnostní radě státu zprávu o své činnosti, kde jsou jednotlivé oblasti ochrany utajovaných

skutečností, resp. nově informací, podrobně popsány a vyhodnoceny. Dosavadní zkušenosti jsou vzaty v úvahu v nové právní úpravě účinné od 1. ledna 2006, což potvrzuje, že současná politika v této oblasti zabezpečuje dostatečnou ochranu utajovaných informací a klade důraz na mezinárodní spolupráci, kterou je nutné dále rozvíjet.

8. Zpravodajské služby

Zpravodajské služby ČR jsou státní orgány pro získávání, shromažďování a vyhodnocování informací důležitých pro ochranu ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů, bezpečnost a obranu ČR. Úloha zpravodajských služeb je nezastupitelná.

V ČR působí **tři zpravodajské služby** – Bezpečnostní informační služba, Úřad pro zahraniční styky a informace a Vojenské zpravodajství.

Bezpečnostní informační služba zajišťuje informace o záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti ČR; o zpravodajských službách cizí moci; o činnostech ohrožujících utajované informace; o činnostech, jejichž důsledky mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy ČR; informace týkající se organizovaného zločinu a terorismu.

Úřad pro zahraniční styky a informace zabezpečuje informace mající původ v zahraničí, důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničněpolitických a ekonomických zájmů ČR.

Vojenské zpravodajství zabezpečuje informace mající původ v zahraničí, důležité pro obranu a bezpečnost ČR; informace o zpravodajských službách cizí moci v oblasti obrany; o záměrech a činnostech namířených proti zabezpečování obrany ČR; o záměrech a činnostech ohrožujících utajované informace v oblasti obrany.

Za činnost zpravodajských služeb ČR odpovídá **vláda**, která je také koordinuje. Činnost zpravodajských služeb podléhá kontrole vlády a Parlamentu ČR, respektive Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

Ke zkvalitnění činnosti zpravodajských služeb ČR přispělo, že dostávají konkrétní zadání úkolů od zákonem stanovených orgánů. Úkoly jsou zadávány v souladu s právním postavením, kompetencemi a kapacitou dané zpravodajské služby. Zefektivnilo se nejen zadávání úkolů, ale i využívání informací zpravodajských služeb. K tomu přispělo i pořádání seminářů pro příslušné orgány státní správy o možnostech a roli zpravodajských služeb v rozhodovacím procesu, organizované v gesci Výboru pro zpravodajskou činnost (VZČ), který je pracovním orgánem Bezpečnostní rady státu. Stalo se pravidlem, že Bezpečnostní rada státu každoročně projednává a vláda následně schvaluje **Souhrnnou zprávu k aktualizaci priorit činnosti zpravodajských služeb** a přijímá řadu dalších dokumentů a zadání, jež z hlediska utajení nemohou být uvedeny v tomto materiálu.

V posledním období se zlepšila koordinace činnosti zpravodajských služeb, především však komunikace mezi jednotlivými zpravodajskými službami. V oblasti boje proti terorismu se rozvíjí komunikace zpravodajských služeb i s dalšími prvky bezpečnostního systému ČR – s Policií ČR, MV a MZV. Pro tuto oblast byla zřízena **Společná zpravodajská skupina** jako pracovní orgán VZČ. Ke zlepšení koordinace při plnění úkolů i v dalších oblastech přispělo vytvoření **Kolegia ředitelů zpravodajských služeb** a zřízení funkce **koordinátora zpravodajských služeb**. VZČ, následně Bezpečnostní rada státu, ale i vláda se pravidelně zabývají opatřeními, která směřují k dalšímu zkvalitnění práce zpravodajských služeb ČR.

Dílčí závěr:

Zpravodajské služby ČR významně přispívají k stabilní bezpečnostní situaci v ČR a ve spolupráci se zahraničními partnery i k bezpečnosti mimo naše území. Vláda každoročně podrobně hodnotí zprávy o činnosti jednotlivých zpravodajských služeb ČR a upřesňuje priority jejich činnosti.

9. Legislativa

Nezbytným předpokladem pro komplexní zajišťování bezpečnosti je kvalitní legislativa, tj. soustava zákonů a dalších právních norem upravujících tuto oblast a stanovujících základní práva a povinnosti státních orgánů, orgánů veřejné správy, právnických i fyzických osob při zajišťování bezpečnosti České republiky.

V prvních pěti letech existence samostatné ČR chyběl základní rámec bezpečnostní a branné legislativy, a to zejména ústavní zákon o bezpečnosti. Neexistence příslušné legislativy způsobovala problémy v oblasti kompetencí jednotlivých institucí.

Ústava České republiky ve svém původním textu obsahuje jen základní ustanovení z oblasti bezpečnosti státu, která nepostačovala k plnému zabezpečení všech požadovaných činností v této oblasti. Proto byl v roce 1998 schválen **Ústavní zákon o bezpečnosti ČR** (ústavní zákon č. 110/1998 Sb.), na nějž navázala řada zákonů v oblasti vnější i vnitřní bezpečnosti (zejm. zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, zákon č. 240/2000 Sb., krizový zákon, zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, a zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy) a jejich prováděcích norem, upravených následně v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů. Přijetím těchto základních zákonů byla doplněna mezera v našem právním řádu, pokud se týká vnitřní bezpečnosti – zajištění krizové připravenosti, případně modernizována pravidla upravující oblast vnější bezpečnosti státu. Bezpečnostní systém ČR upravuje samozřejmě řada dalších zákonů a jejich prováděcích předpisů, které jsou také postupně modernizovány, sladčovány s postupným vývojem společnosti a přizpůsobovány vnějším podmínkám v oblasti bezpečnosti (např. přijetí ČR do NATO či do EU).

Posledním počinem, který by měl přispět k zefektivnění naší bezpečnostní legislativy a k odstranění zjištěných nedokonalostí, byla **Analýza bezpečnostního systému ČR** a na ni navazující **Návrh optimalizace současného bezpečnostního systému ČR**. Oba dokumenty schválila vláda, čímž stanovila základní obsah

potřebných změn, včetně předpokládaných termínů předložení návrhů úpravy jednotlivých zákonů a gestorů odpovědných za splnění stanovených úkolů.

Dílčí závěr:

Právní normy platné v oblasti bezpečnosti dostatečně přispívají k zajištění bezpečnosti České republiky. Přesto vláda v *Návrhu optimalizace současného bezpečnostního systému ČR* předpokládá provést některé další legislativní úpravy k efektivnějšímu zajišťování bezpečnosti ČR.

IV. Bezpečnostní systém České republiky

1. Úvod

Bezpečnostní systém České republiky je vytvořen jako systém **komplexní**, zajišťující bezpečnost ČR ve vzájemné propojenosti roviny politické (vnitřní a zahraniční), vojenské, vnitřní bezpečnosti, ochrany osob, hospodářské, finanční, legislativní a sociální.

Usnesením ze dne 13. listopadu 2002 č. 1140 vláda původně uložila zpracovat **Koncepci bezpečnostního systému ČR**. Již v Bezpečnostní strategii ČR (2003) však vláda konstatovala, že **bezpečnostní systém ČR je funkční** a jeho nastavení a funkčnost byly v uplynulých letech dostatečně ověřeny při různých krizových situacích (např. situace po 11. září 2001, povodně 2002) bez zjištění podstatných nedostatků. Vláda proto rozhodla zpracovat nejdříve podrobnou **Analýzu bezpečnostního systému ČR**.

Na základě závěrů z této analýzy vláda na návrh Bezpečnostní rady státu (BRS) rozhodla nezpracovávat Koncepci bezpečnostního systému ČR, ale uložila zpracovat **Návrh na optimalizaci současného bezpečnostního systému ČR**, který usnesením ze dne 21. září 2005 č. 1214 schválila. Tento dokument se zabývá fungováním bezpečnostního systému ČR jako celku a ve shodě s dikcí Bezpečnostní strategie ČR navrhuje jeho další zkvalitnění, zejména k posílení spolupráce mezi bezpečnostními radami a krizovými štáby všech stupňů, v upřesnění výkonných pravomocí BRS a Ústředního krizového štábu, zlepšení koordinace v oblasti vnitřní bezpečnosti a posílení koordinace zpravodajských služeb.

Navrhovaná řešení byla podrobně rozpracována do **legislativních a nelegislativních návrhů na optimalizaci**, týkající se obou komor Parlamentu ČR, vlády, BRS a jejích pracovních orgánů, krizového řízení, obrany, zajišťování vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, zpravodajského systému, integrovaného záchranného systému, přenosu a sdílení utajovaných informací a ochrany občanů a majetku ČR v zahraničí. Vláda stanovila zpracovat návrhy opatření legislativní

povahy v termínech do poloviny roku 2007 a návrhy nelegislativní povahy nejpozději do června 2006.

Za nejzávažnější lze považovat novelizaci ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, ve vztahu k problematice vyhlášení válečného stavu, stavu ohrožení státu a nouzového stavu a úpravě působnosti vlády a BRS. Podobně důležitým záměrem je i novelizace tzv. branné a krizové legislativy.

2. Řízení bezpečnostního systému ČR, činnost ústavních orgánů a vybraných orgánů krizového řízení a některé návrhy na optimalizaci současného bezpečnostního systému ČR

Postavení **prezidenta republiky** a jeho místo v bezpečnostním systému České republiky je v současných zákonech vymezeno dostatečně. Prezident republiky podle potřeby projednává aktuální i dlouhodobé záležitosti bezpečnosti ČR s jednotlivými členy vlády, kteří jsou za tuto oblast odpovědní. V uplynulém období se zúčastňoval i schůzí BRS, na kterých byly řešeny zásadní otázky týkající se zajišťování bezpečnosti ČR.

Parlament ČR schválil v hodnoceném období řadu zákonů a dalších dokumentů, které se vztahují k problematice bezpečnosti ČR, dále rozhodoval o vyslání ozbrojených sil ČR do různých mezinárodních misí a operací. V roce 2005 přijal zcela nový zákon o ochraně utajovaných informací. Z hlediska každoročního schvalování zákonů je pro oblast bezpečnosti důležitý zákon o státním rozpočtu, který schvaluje pouze Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. Parlament ČR je také všeobecným kontrolním orgánem pro činnost vlády a dalších složek, které se podílejí na zajišťování bezpečnosti státu. Kontrolní činnost provádí Parlament ČR zejména prostřednictvím Výboru pro obranu a bezpečnost Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost Senátu Parlamentu ČR. Z přehledu jejich činnosti je evidentní, že tuto činnost provádějí pravidelně a velmi důsledně. V ***Návrhu na optimalizaci současného bezpečnostního systému ČR*** vláda konstatovala nutnost dořešit případ krizových situací, kdy nebude ani jedna

z komor Parlamentu ČR usnášeníschopná a bude nezbytné přijímat zákony nebo vyhlásit stav ohrožení státu, případně válečný stav.

Vláda jako vrcholný orgán výkonné moci je **odpovědná za zajišťování bezpečnosti ČR** a za řízení a funkčnost celého bezpečnostního systému. Ze své činnosti se odpovídá Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Vláda se problematikou zajišťování bezpečnosti ČR pravidelně zabývá, pozornost věnuje neustálému zdokonalování a přizpůsobování bezpečnostního systému ČR v návaznosti na měnící se bezpečnostní prostředí, hrozby a rizika ohrožení.

Vláda připravila především návrhy potřebných legislativních norem a další základní strategické dokumenty v oblasti bezpečnosti, které představují základní rámec bezpečnostní politiky ČR a ovlivňují funkčnost bezpečnostního systému ČR. Po roce 1998 byla v podstatě vytvořena zcela nová branná a krizová legislativa. Ze strategických dokumentů byly vypracovány a v řadě případů již i aktualizovány např. Bezpečnostní strategie ČR, Vojenská strategie ČR, Koncepce zahraniční politiky ČR, Akcenty ČR v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU, Národní akční plán boje proti terorismu, Koncepce výstavby profesionální Armády ČR a mobilizace ozbrojených sil ČR, Akční plán boje s nelegální migrací, Komplexní koncepce vládního utajeného spojení, Záměr výstavby Informačního systému krizového řízení ČR, Možné scénáře vývoje krizových situací vyžadujících nasazení součástí ozbrojených sil ČR ve prospěch Policie ČR nebo integrovaného záchranného systému, Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015, Koncepce operační přípravy státního území, Národní strategie vyzbrojování, Národní plán pro případ pandemie chřipky vyvolané novou variantou chřipkového viru.

Vláda projednává pravidelné roční zprávy o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území ČR, o situaci v oblasti migrace na území ČR, o činnosti zpravodajských služeb a k aktualizaci priorit jejich činnosti. Pravidelně ročně navrhuje Parlamentu ČR vyslovení souhlasu s vysláním Armády ČR do různých misí a operací (Irák, Afghánistán, Balkán), s působením sil a prostředků Armády ČR v operacích sil rychlé reakce NATO apod.

Podle konkrétní situace vláda přijímala řadu bezpečnostních opatření v rámci ČR jako reakci na zhoršenou bezpečnostní situaci ve světě (např. teroristické útoky na vybrané objekty v USA, na vlakové nádraží v Madridu, na metro v Londýně). Vláda dále přijímala opatření k řešení řady živelních pohrom v ČR (např. povodně 2002) a k zapojení ČR při řešení živelních pohrom v zahraničí (např. zemětřesení v Iránu a Pákistánu, tsunami v Asii, hurikán v USA) a trpělivě jednala o přemístění Radia Svobodná Evropa (RFE/RL) z centra Prahy.

V *Návrhu na optimalizaci současného bezpečnostního systému ČR* vláda konstatovala, že její kompetence jsou dostatečné a není potřebné je měnit; není však řešen případ, kdy při krizových situacích nebude možné zajistit usnášeníschopnost vlády, bude-li hrozit nebezpečí z prodlení.

Bezpečnostní rada státu byla zřízena ústavním zákonem č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR. První schůze BRS se uskutečnila dne 29. června 1998. BRS v rozsahu pověření, které stanovila vláda, koordinuje a vyhodnocuje problematiku bezpečnosti ČR a připravuje vládě návrhy k jejímu zajištění. Základním úkolem BRS je podílet se na tvorbě spolehlivého a funkčního bezpečnostního systému ČR, zabezpečovat koordinaci a kontrolu opatření k zajištění bezpečnosti ČR a mezinárodních závazků.

Na schůzích BRS jsou projednávány materiály týkající se celkové problematiky bezpečnosti ČR. Obecně lze konstatovat, že v době příprav k přijetí ČR do NATO převládaly materiály MO, zatímco po přijetí do NATO a následně do EU se BRS stále více zabývá materiály zaměřenými na problematiku krizového řízení, vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatelstva. BRS zasedá zpravidla jedenkrát měsíčně, kromě toho se uskutečnilo několik mimořádných schůzí (např. bezprostředně po teroristických útocích na USA a v Londýně). BRS se stala v podstatě jediným orgánem, kde se setkávají nejvyšší ústavní činitelé státu a vyměňují si názory k nejzávažnějším aktuálním problémům týkajícím se bezpečnosti. Např. při zahájení náletů vojsk NATO na jugoslávskou provincii Kosovo a někdejší Svazovou republiku Jugoslávii, při přípravě delegace ČR na washingtonský summit NATO, při zhodnocení ročního působení ČR v NATO, při projednávání a návazném vyhodnocení bezpečnostních opatření v souvislosti s konáním zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky, při řešení

problematiky boje proti terorismu v souvislosti s teroristickými útoky na USA dne 11. září 2001 a v neposlední řadě v souvislosti s vývojem kolem Irácké republiky. Nejvyšší ústavní činitelé státu rovněž v rámci BRS společně diskutovali o novelizované Bezpečnostní strategii ČR, Prioritách ČR v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU, ale i o Návrhu na obnovu letadlového parku dopravního letectva Armády ČR.

Důležitým úkolem pro zajištění kompaktnosti bezpečnostního systému ČR v oblasti příprav na krizové situace je další zkvalitnění spolupráce v rámci systému BRS, tj. BRS a jejích pracovních orgánů (Výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky, Výbor pro obranné plánování, Výbor pro civilní nouzové plánování a Výbor pro zpravodajskou činnost) s bezpečnostními radami krajů, případně i bezpečnostními radami obcí s rozšířenou působností. K naplnění tohoto úkolu sekretariát BRS v součinnosti s některými rezorty (především MV, MO, MPO, MZ a Ministerstvo financí) organizuje pravidelné (dvakrát ročně) porady s tajemníky bezpečnostních rad krajů, kde si účastníci podávají informace k aktuálním otázkám zajišťování bezpečnosti ČR a vyměňují si zkušenosti týkající se zajišťování bezpečnosti státu na ústřední i krajské úrovni. Obdobné porady jsou organizovány na úrovni kraj – obce s rozšířenou působností.

V Návrhu na optimalizaci současného bezpečnostního systému ČR vláda konstatovala, že právní řád ČR neřeší případ, kdy při krizových situacích nebude vláda usnášeníschopná (především v době stavu ohrožení státu nebo válečného stavu). V tomto případě bude nezbytné přijímat opatření pro zajištění bezpečnosti ČR cestou BRS. Vláda zároveň zdůraznila potřebu nejen usnesením vlády (současnost), ale i zákonem stanovit, že BRS v oblasti zajišťování bezpečnosti ČR může žádat informace a analýzy od všech členů vlády, vedoucích jiných správních úřadů, ale také od hejtmanů krajů a ukládat jim úkoly spojené se zajišťováním bezpečnosti státu.

V systému BRS je zařazen také **Ústřední krizový štáb (ÚKŠ)**, který je podle krizového zákona pracovním orgánem vlády k řešení krizových situací a vláda jej zařadila do systému orgánů BRS. ÚKŠ není výkonným orgánem, ale pouze předkládá návrhy na řešení krizových situací na schůzi BRS, nebo v případě nebezpečí z prodlení přímo vládě. Činnost ÚKŠ je možné v celém období jeho

poměrně krátké existence, a zvláště v období po 11. září 2001, hodnotit kladně. ÚKŠ významně přispěl a přispívá k zajišťování bezpečnosti ČR a stal se důležitým pracovním orgánem vlády a BRS při řešení krizových situací. Za dobu své existence byl ÚKŠ aktivován několikrát, např. v souvislosti s teroristickými útoky na USA, s bezpečnostními opatřeními k zajištění Summitu NATO 2002, v souvislosti s povodněmi v roce 2002 a naposledy k operativní koordinaci bezpečnostních opatření týkajících se zajišťování bezpečnostních zájmů ČR a v souvislosti s pokračujícími útoky mezinárodního terorismu (Londýn).

V *Návrhu na optimalizaci současného bezpečnostního systému ČR* vláda shledala, že při řešení krizových situací není vymezen vztah ÚKŠ a krizových štábů krajů, především pokud jde o možnost ÚKŠ vyžadovat informace a přenášet požadavky na krizové štáby krajů. Je také nezbytné standardizovat a harmonizovat kompetence a postavení ÚKŠ a dalších ústředních komisí (povodňové, nálezové), jejichž působnost vyplývá ze zvláštních zákonů.

Orgány na území krajů a obcí jsou odpovědné za řešení krizových situací v rámci kraje (obce), případně za provedení stanovených krizových opatření v podmínkách kraje (obce). Hejtman (v Praze primátor hl. města Prahy) může vyhlásit stav nebezpečí pro území kraje nebo jeho část, což jednotliví hejtmani v praxi využívají. Na úrovni krajů a určených obcí působí jako koordinační orgány pro přípravu na krizové situace bezpečnostní rady krajů a bezpečnostní rady obcí. Pracovním orgánem hejtmana nebo starosty k řešení krizových situací jsou v případě krajů krizové štáby krajů, v případě obcí krizové štáby obcí. Z vyhodnocení činností bezpečnostních rad krajů vyplývá, že se problematikou bezpečnosti zabývají pravidelně.

V *Návrhu na optimalizaci současného bezpečnostního systému ČR* vláda dále konstatovala, že stejně jako mezi ústředními orgány a krajem je potřebné jasně vymežit vztahy v oblasti krizového řízení i mezi kraji a obcemi s rozšířenou působností a následně mezi obcemi s rozšířenou působností a obcemi. Jedná se zejména o vztahy mezi jejich představiteli (hejtman a starosta), ale i mezi bezpečnostními radami a krizovými štáby. Rovněž je třeba řešit tzv. horizontální úroveň, to znamená přiznat příslušným krizovým štábům, respektive opět hejtmanům

a starostům možnost přijímání závazných rozhodnutí a ukládání povinností správním úřadům a právníkům a fyzickým osobám při řešení krizové situace ve správním obvodu.

Dílčí závěr:

Bezpečnostní systém České republiky, včetně jednotlivých jeho prvků, je funkční. Přesto vláda hledá cesty dalšího zefektivnění celého systému; vyjádřila je především v *Návrhu optimalizace současného bezpečnostního systému ČR*.

V. Závěr

Česká republika má v současnosti nejlépe zajištěnou bezpečnost za celou dobu své existence. ČR se nachází uprostřed stále stabilnější integrující se Evropy, je členem NATO a EU a má dobré vztahy se všemi sousedními státy, které jsou také členy NATO nebo EU.

Česká republika musí přesto průběžně reagovat na proměny bezpečnostního prostředí. Tyto skutečnosti si vláda uvědomuje a reaguje na ně mimo jiného ve schváleném **Návrhu optimalizace současného bezpečnostního systému ČR**, v kterém uložila rozpracovat legislativní i nelegislativní úkoly k dalšímu zefektivnění stavu zajištění bezpečnosti státu. Vzhledem ke krátké době od schválení tohoto dokumentu (září 2005) vláda ve Zprávě nepřijímá další návrhy na opatření, ale plně z něj vychází.

Předpokládá se, že příští Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti ČR bude zpracována na základě závěrů přijatých v nové Bezpečnostní strategii ČR na přelomu let 2006 a 2007.

Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky byla schválena usnesením vlády dne 25. ledna 2006 č. 83.

Navazující dokumenty, které podrobněji hodnotí stav zajištění bezpečnosti v hlavních oblastech bezpečnostní politiky ČR:

Zpráva o zajištění obrany České republiky byla schválena usnesením vlády dne 4. ledna 2006 č. 13.

Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území ČR v roce 2004 byla schválena usnesením vlády ze dne 29. června 2005 č. 827.

Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti ČR v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi bude vládou projednána v březnu 2006.